

ያለ ገጥሟችሁ አያውቅም? ኮሚድያን ተስፋዬ ካሳ እንዳለው፤ «እንኳንና ትምህርት፤ ት/ቤት በላይ ላይ ቢገነባ የማይለወጥ» - የአውራ ደሮ ዲግሪ!!

አልተማረም የምንለውን ወገንኮ የሰፈሩን አድባር፤ የአጥቢያውን ታቦት፤ የጎጡን ዐዋቂ፤ የአባት የአያቱን አጥንት፤ የሚያምነውን አምላክ ጠርቶ በውግዘት እና በርግማን አሰር ማስታረቅ፤ ማግባባት፤ መሸምገል፤ ቂምን እንዲያወርድ፤ በቀልን እንዲያበርድ ማድረግ ይቻላል። ተማሪ የሚባለውን ግን ምን ማድረግ ይቻላል። «በመርሕ አምናለሁ፤» ይላል ያለመርሕ ይጓዛል፤ «በሕግ የበላይነት ነው የማምነው፤» ይላል ያለሕግ ይጓዛል፤ «ዴሞክራሲያዊ ነኝ፤» ይላል ልዩነትን ጠላትነት አድርጎ ይቆጥረዋል፤ በታቦቱ፤ በውቃቤው፤ በእግዚር፤ በአላህ እንዳንለው ጌላ ቀርነት ነው ብሎ ትቶታል። አሁንኮ ማስታረቅ፤ ማግባባት፤ ማስማማት፤ ያልተቻለው (የተማሪ) የሚባለውን ነው።

«ማወቅ መለወጥ ነው፤» ብሏል ነቢይ መኮንን፤ «መማር የጠባይ ለውጥ ማምጣት ነው (education is change of behavior)፤» የመምህርነት ሞያ የሚማሩ ሁሉ መጀመሪያ የሚማሩት መርሕ ነው። መማር የሥነ ምግባር፤ የአመለካከት፤ የርእይ፤ የፍልስፍና ለውጥ ማምጣት ነው። ለራስ ከማለብ አልፎ ለሌሎች፤ ለዛሬ ብቻ ከማለብ ልቆ ለዘላለም ማሰብንም ይጨምራል፤ አንበሳት ከማለት ወጥቶ እንዝራት፤ እናጥፋት ከማለት ወጥቶ እናልማት ማለትን ያስከትላል። ማወቅ ዕውቀት ማከማቻት ብቻ አይደለም፤ የምንማረው ጃታ ቤዝ ለመሆን አይደለምና። ማወቅ ሰርተፊኬት መለብሰብ ብቻ አይደለም፤ የምንማረው ለግድግዳ ማስታወቂያ አይደለምና፤ ማወቅ ራስን ለመለወጥ እና ሌሎችንም ለመለወጥ መታገል ነው። ለለናበት የደበበ ሰይፉን ግጥም ጋበገቤ ነው።

መለሰውኝ ነበረ

የበቁ የነቁ

ያወቁ የረቀቁ

የሰው ፍጡሮች

ለካ አነሱ ናቸው

ጥሬ ጨው ... ጥሬ ጨው

ጥሬ ጨዋዎች

መፈጨት-መሰለቅ-መደለዝ-መውቀጥ-መታሸት-መቀየጥ

ገና ሚቀራቸው

«እኔ የለኹበትም፤» ዘወትር ቋንቋቸው

«አለኹ መስሎሻል፤ ተበልተሽ አልቀሻል»

በአንድ የድህረ መንደር ውስጥ አንድ ጨካኝ አራጣ አበዳሪ ነበረ። ለመንደሩ ድህረ መንደር ከአቅማቸው በላይ በሽን ወለድ ገንዘብ እያበደረ ያለ የሌለ ንብረታቸውን ይመዘብራቸው ነበር። ምሕረት የሚባል አያውቅም። በአንድ ወቅት መንደርዋ በድርቅ ተመታች እና እነዚያ ድህረ መንደር የሚከፍሉት የሚልሉት የሚቀምሉት አጡ። ተሰብስበው ወደ አራጣ አበዳሪው በመምጣት ሲሆን የተበደሩትን ዕዳ አንዲሰርዝላቸው፤ ካልሆነ ወሰዱን እንዲያነሣቸው፤ ያም የማይቻል ከሆነ ለዚያ ዓመት ከከፍታ ነጻ እንዲያደርጋቸው ለመት፡፡

አራጣ አበዳሪው ግን ከተረቡት አማራጮች ሁሉ አንዱንም ለመቀበል ፈቃደኛ አልሆነም። አንከፍልም ካሉ እነርሱን እና ልጆቻቸውን በባርነት ይዞ ከመሸጥ እንደማይመለስ ተናገረ። ቢባል - ቢሠራ አንዳች የምሕረት ጥፍጣሬ ሲገኝበት አልቻለም።

የመንደሩ ሰዎች ከአራጣ አበዳሪው ምሕረት አንዳላገኙ ሲረዱ በጉዳዩ ላይ ለመወያየት ተሰባስበው። «ንብረታችንን አጥተናል፤ አሁን ግን ራሳችንን ልናጣ ነው። ስለዚህም አንዳች መፍትሔ ማግኘት አለብን» ቢሉ መከሩ። በመጨረሻ አንድ አዛውንት፡ «ይህ ሰው ካልሞተ በስተቀር መፍትሔ አናገኝም፤ የክፉ ሰው ዕድሜ ረዥም ነው፤ አንዲሉ ይህ ሰው ደግሞ በቀላሉ የሚሞት አልሆነም። እኛ ደግሞ እርሱ አስኪሞት መጠበቅ አንችልም፤ ስለሆነም ሞቷል ብለን መቅበር አለብን» ብለው የሰጡትን ሐሳብ መንደርተኛው ተቀበለው።

አናም ጉልበት ያላቸው የመንደሩ ነዋሪዎች ተመርጠው ወደ ቤቱ ሄዱና ሰው ሳይለማ አፍነው ይዘው የራሳ ሣጥን ውስጥ ከተቱት። ከዚያም የዕድር ጡሩንባ ተነፋ። አራታው እና ልቅሰውም ቀለጠ። ያ አራጣ አበዳሪ ሣጥኑ ውስጥ ተጋድሞ ግራ ገባው። መሾ አውራጅ ተጠርታ።

የኛም አያ ጌታው የተገነባለ፤

ሳይጠጣው ሳይጠጣው ሰበይ አስረክብ፤

አያሌች ማስለቀስ ጀመረች። እንዲሁ እንደ ወጉ እንደ ባህሉ እየተለቀሰ ወደ መቃብር ሲጓዙ የሬሳ ሣጥን ውስጥ የገባው አራጣ አበዳሪ ድምፁ አስከሰማ እየሞቱ። «እኔ አልሞትኩም...» አያሌ ቢጣራ የሚሰማው አላገኘም።

መንገድ ላይ ችሎት ሲያበችሉ የሞሉ ዳኞች የመንደርተኛውን ለቅሶ ሰምተው ተደናገጡና «ማን ሞተ?» ብለው ጠየቁ። ሽማግሌዎችም «አያ እንጂ ሞተ» ብለው አረዱባቸው። ወዲያው በሬሳ ሣጥን ውስጥ የነበረው አራጣ አበዳሪ «እኔ ውሽታቸውን ነው፤ አልሞትኩም» አለ። ዳኞቹም ግራ ተጋቡ። መንደርተኛው ደግሞ ይላቀሳል። ዳኞቹ ሲጨንቃቸው፡ «አናንተ ሞቷል ትላላችሁ፤ እርሱ አልሞትኩም ይላል፤ እንዴት ነው ነገሩ» ሲሉ ጠየቁ። መንደርተኛው እንደ አንድ ልብ መካሪ፤ እንደ አንድ ቃል ተናጋሪ ሽኖ «ሞቷል» ሲል ደመደመ። አራጣ አበዳሪው ደግሞ «አልሞትኩም» ሲል ተከራክረ።

ዳኞቹም «አንግዲያውስ እንደ ሥርዐታችን እናንተም ለመሞቱ፤ እንተም ላለመሞትህ ሦስት ሦስት ምስክሮችን አቅርቡ» ሲሉ ወሰኑ። መንደርተኛው በመሉ «የሞቱት የዛሬ ዓመት ነው፤» ብሎ መስከረ። አራጣ አበዳሪው ግን ያለ መሞቱን ሲመስክርበት የሚችል ሰው ጠፋ። ዳኞቹም «አንግዲያው ሞተሀል ማለት ነው» ሲሉ ፈረዱ። ሰውዬው ግራ ገባው። «የሞትኩት የዛሬ ዓመት ከሆነ ታድያ የዛሬው ቀን ምን ሊባል ነው?» ሲል ሽማግሌዎቹን ጠየቃቸው። ሽማግሌዎቹም «ዛሬ ማመሞትህን ያወቅዝበት ቀን ነው» ብለው መሰሉለት ይባላል።

በሽማግሌዎቹ አባባል ሰው የሚሞትበት እና መሞቱን የሚያውቅበት ቀን ይለያያል ማለት ነው። በሰው ልብ ውስጥ የሞቱ ወላጆች፤ በወላጆቻቸው ልብ ውስጥ የሞቱ ልጆች፤ በሕዝብ ልብ ውስጥ የሞቱ ባለሥልጣናት፤ በሠራተኞቻቸው ልብ ውስጥ የሞቱ ድርጅቶች፤ በአባሎቻቸው ልብ ውስጥ የሞቱ ፓርቲዎች፤ በምእመናን ልብ ውስጥ የሞቱ የሃይማኖት መሪዎች፤... ስንቶች ይሆኑ ይሆን?

በትዳር ዓለም ከሚያጋጥመው ክሥተት አንዱ ይህ ነው። ከባል ወይም ከሚስት አንዱ መስመር ይሰታል። ቢባል ቢሠራ አልመከር ይላል። በዚህ ጊዜ በትዳር ተጓዳኝ ልብ ውስጥ ተፈቃሪ የነበረው ሰው ይሞታል። በተለይ ሚስቶች ሰልጆቻቸው ሲሉ ባላቸውን ከመፍታት ይልቅ በልባቸው ውስጥ እንደ ሞተ አስበው፤ ይህንንም ተቀብለው መኖርን ይመርጣሉ። የሌለ ያልተፈጠረ ያህል ይረስታል። በአካባቢያቸው ውርውር እንደ ሚል አንዳች ፍጡር ብቻ ይመሰክታል። ምና

ልባት ባልየው፡- «ጭቅጭቅ ቀረልኝ፤ የሚናገረኝ የለም፤ እርፋ ተቀምጣለኝ፤ ባሻገር ሰዓት ብገባ፤ የረለግኩትን ገንዘብ ባባክን አትናገረኝም» ብሎ ደስ ይለው ይሆናል። ነገር ግን መናገር፤ መቃወም ይቆመቸው በነገሩ ስለ ተስማማች ሳይሆን እርሱ በእርሷ ልብ ውስጥ ስለ ሞተ ይሆናል። ችግሩ የሞተበትን እና መሞቱን የሚያውቅበት ቀን ይለያያል። አንድ ቀን ሚስትየዋ ነገር ዓለሙን ትታው ብር ብላ ስትጠፋ ወይም ያ የፍቶ ሰዓት ሲመጣ ዐሥር ሺሕ ሽማግሌ ችግሩን አይፈታውም፤ ምክንያቱም ያ ቀን ትዳሩ የሞተበት ቀን ሳይሆን መሞቱ የታወቀበት ቀን ነውና።

ገና ወደ ጋብቻ ያልደረሱ ፍቅረኛዎችም ይኸው ችግር ይገጥማቸዋል። ፍቅር በአንድ ቀን አይሞትም፤ በየቀኑ በሚተኮስ የነገር ጥይት ግን እያቆሰ ይሄ ዳል። ከዚያም መሞት ይጀምራል። ነገር ግን በግብዣ፤ በጨዋታ፤ በመስክ ሥራ ወከባ፤ በውጭ አገር ዕድል ጉጉት፤ ባልተፈለገ እርግዝና፤ እንዳንደም በይሉኝታ ዕድሜው የተራዘመ ሊመስል ይችላል። «ፀጉራም ውሻ እለ ሲሉት ይሞታል» እንደሚባለው ስለሚገናኙ ብቻ የተዋደዱ ቢመስላቸውም ፍቅራቸው በመሞቱ ግን ተገናኝተው ቁም ነገር ማውራት ቀርቶ መግባባት ይላናቸዋል፤ የሚደዋወሉት «ለምን አልደወልክልኝም?» የሚለውን ንትርክ ለመሸሽ ብቻ ይሆናል። አብረው የሚሽኑት ተለያዩ ላለመባል ብቻ ይሆናል። ታድያ አንዲት አጋጣሚ የተፈጠረች ዕለት ፍቅራቸው መሞቱን በቁርጥ ይረዱታል። በሞተ በሰንት ዓመቱ መሞቱን ስለሚያውቁት ምንም ማድረግ ከማይችሉበት ደረጃ ላይ ይደርሳሉ።

መሪዎች ከሚደርስባቸው ክፉ ዕጣ ፈንታ አንዱ ይህ ነው። ሕዝቡ ሰውጥ ያመጣሉ፤ ኑሯችንን ያሸሽላሉ፤ እገርን ያለማሉ፤ ያላድጋሉ፤ ብሎ ተስፋ እያደረገ እነርሱ ግን ካለፈው የባሉ፤ እገራቱን ቁልቁል፤ ሕዝቡንም እመቀ እመቃት የሚከቱት ሲሆኑ፤ ሲነግራቸው የማይሰሙ ሊተቻቸው የሚቀደሙ ሲሆኑ፤ ለሕዝቡ ጥያቄ ጆሮ ዳባ ልበስ ካሉ በሕዝብ ልብ ውስጥ ይሞታሉ። ሕዝቡም አያሉ እንደ ሌሉ ይቆጥራቸዋል። ስማቸውን ቀይሮ ሌላ ስም ያወጣላቸዋል። ሲጠሩት በልፍ ቢወጣም፤ ሲሰበሰቡት ሲሰበሰቡም፤ ሲያዙት በያዋጣም፤ ሲናገሩ ቢያጨበጡም፤ ሲናገሩ የሰማ ቢመስልም እርሱ ግን አንዳች አሰቸጋሪ ፍጡርን ከፊቱ ሥሎ መሪዎቹ ገና ቀደም በልቡ እንደ ሞቱ ይቆጥራቸዋል። እንዳንደም የመራቱን እንደሌለ ስለሚያስበው ከመራቱ በላይ ያለውን የሰማዩን አምላክ ስለ አገሩ ጉዳይ ይጠይቀዋል።

ታዲያ አንዳች ታሪካዊ አጋጣሚ ተክሥታ መሪዎቹ በታሪክ አለገዳጅነት የሚለውጡበት ያች ቀን፣ ያች ቅጽበት የሚሞቱበት ቀን እይደለችም - መሞታቸውን በይፋ የሚያውቁበት ቀን እንጂ። ሞቡቱ ሌሌሌክ የዛየርን ወርቅ እና አልማዝ ሲዘርፉ፣ እርሳ ቸው በየከተማው ቤተ መንግሥት እየሠሩ፣ በእውሮፓ ባንኮች ቢሊየኖችን እያከማቹ ሕዝቡ ግን ከድህነት ጠደ ድህነት እዘቅት ሲገባ ወይም በእገራ ቋንቋ ከሞቱት በላይ ካሉት በታች ሊሆን ይገባል። ጊዜ ነበር በዛየራውያን ልብ ወለጥ ሞቡቱ ሌሌሌክ ሞተው የተቀበሩት። «የሚወደን እና የምንወደው ሕዝባችን...» እያሉ ቢናገሩም ሕዝቡ ግን «ምነው የክፉ ለው ዕድሜው ይረዝማል!!» እያላቸው ነበር። ታዲያ ያቺ እነ ሎራን ካቢላ የተነሡበት ቅጽበት ሞቡቱ ሌሌሌክ መሞታቸውን በይፋ ያውቁበት ቀን እንጂ የሞቱበት ቀን አልነበረችም፤ ከሞቱማ ለነበቱክ።

የአምነታቸውን ሥርዐት፣ የምስመናቸውን የልብ ትርታ፣ የእምነታቸውን ቅን መንገድ የማይክተሉ የሃይማኖት መሪዎችም በምስመናን ልብ ወለጥ ይሞታሉ። እያሉ እንደ ሌላ ይቆጥራቸዋል። ሊያስተምሩት እና ሲባርኩት እንኳን በእነርሱ በታ የነበሩ ወይም አንደ አነርሱ መንፈሳዊ ሥልጣኑ እና ልዕልናው የነበራቸው እና ያላቸው ደጋጎቹ አበው እንደሚያስተምሩት እንደሚባርኩት አድርጎ ይስማቸዋል እንጂ ህልውናቸውን ይዘነጋዋል፤ ቢኖሩም ባይኖሩም በእርሱ ሕይወት የሚኖራቸውን ሚና እያዘነ፣ እየተሳተፉ ይሠርዘዋል።

በአራተኛው መ/ክ/ዘመን በግብፅ - የክፍት ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ የነበረውን አትናቴዎስን አባርሮ የቁስጥንጥንያው ንጉሥ የራሱን ወዳጅ በመንበረ ማርቆስ ባለቀ መጠ ጊዜ ሕዝቡ እዘነ፣ ወዲያውም አዲሱን ሲቀ ጳጳስ በልቡ እንደ ሞተ አድርጎ አስቦ ሕዝቡ በጸሎት ጊዜ አትናቴዎስን መጥራት ጀመረ። በታላላቅ በዓላት ሕዝቡ ይሰበሰባል። አዲሱ ሲቀ ጳጳስም ይመጣል። ሕዝቡም አስኪናገር ጨርሶ ጠደ ቤቱ ይገባል። ታዲያ የወቅቱን ጉዳይ የጻፈ ግሪካዊ ታሪክ ጸሐፊ አንዱን ምስመን ጠጋ ብሎ። «ይህን አባት ካልተቀበላችሁት ለምን ሲያስተምሩት ስሙ ታላቅሁ?» ብሎ ቢጠይቀው «ወዳጄ እኛ በመስተዋቱ በኩል የሚታየውን እንጂ መስተዋቱን ትተነዋል» ሊል እንደ መሰለሰት በጽሑፉ አሰፍሮታል።

ፓርቲዎች የሚሞቱት ከ ሲሰነጣጠቁ፣ በምርጫ ሲሸነፉ፣ አባሎቻቸው ጥለዋቸው ሊሄዱ፣ ቢሯቸው ሲዘጋ እይደለም። የፓርቲውን ደንብ የፓርቲው አባላት ሲጥሉት በዝ ምታ የታዩ ዕለት ነው። ያ ቀን ፓርቲው የሞተበት ቀን ነው።

ከዚያ በኋላ ያለው «የፓርቲውን መሞት እንዴት ለሕዝቡ እናርዳው?» የሚለው ጉዳይ ነው። እንደ ዐሄ ምኒሊክ ሞት ተደብቆ ይቅር ወይስ እንደ ዐሄ ጎይላ ሥላሴ ሞት ይነገር ነው ቀጣዩ። ለዚህም ነው «ታሪቁ፣ ተስማሙ፣ ተቧደኑ፣ ጎብረት ቁጠሩ፣ ተቀናጁ» ብንላቸው የነቃው ብርሌ ሊመለስ ያልቻለው። ምክንያቱም እኛ የደረሰነው በሞቱበት ቀን ሳይሆን መሞታቸውን ባውቁበት ቀን ነው።

ተከራክረው መስማማት፣ ችግራቸውን በጨዋ ደንብ መፍታት፣ ምክር እና ሐላብ መለማት፣ ትልቁን እንጀራ በማሰብ ትንንሽ ጉርሻዎችን መቻል ያቃቃቸው ዕለት፣ ሁሉም በየፊናው አሳይሃለሁ መባባል የጀመረ ዕለት፣ ይህኛው ወንበር ያንሰኛል ከላይ ወይም ከጎን በማለቲሽ ተጣብቆ ትንሽ ይጨመርልን የሚል መሪ ያፈሩ ዕለት - ያን ቀን ፓርቲዎቹ ሞተዋል። ችግሩ መሞታቸውን ባለማወቃችን ያሉ መስሎን መከራ የምናየው እኛ መሞታቸውን በሞቱ በለንት ዘመናቸው ለንረዳ እንደነግጣለን።

ገበሬው ከምር ከምር መውቃት አቃተውና ሰውቃ እክፍላለሁ እያለ እየተበደረ ሲበላ ክረመ። በኋላ በመንደሩ ያለው አህል ሁሉ እለቀና የእርሱ ከምር ብቻ ቀረች። አበዳሪዎቹም ተሰብስበው መጥተው ክፈለን ብለው አሰጩበት። ያም ገበሬ ከምሩን እየዘረ እያየ የተበደረውን ማለት ጀመረ። ሲያለበው እንኳን ዘንድሮ በቀጣዩም ዓመት ክፍሉ የሚጨርሰው አልሆነም። እናም «አንቺ ከምር አለሽ መስሎሽል፣ ተበልተሽ አልቀ ሻል» አለ ይባላል።

አንድ መሥሪያ ቤት። አብረውት የኖሩ፣ ከሁጉ ነገር ዓለሙን የሚያውቁ፣ እርሱ ራሱ ያሠለጠናቸው ያንን መሥሪያ ቤት ለወግ ለማዓርግ ያበቁ ሠራተኞቹ መማረር ሲጀምሩ፣ የባላቸውም እየጣሉት ሲሄዱ መንቃት ካልቻለ ምናልባት መሞቱን የሚያውቀው ከሞተ ከበዙ ዓመቱ በኋላ ሊሆን ይችላል። ፓይለቶቹ ሲማረሩ፣ የበረራ አለት ናጋጆቹ ሲያዝኑ፣ ቴክኒሻኖቹ ወደ ጎረቤት አገር ሲያቀኑ፣ ደንበኞቹ እርም ሲሉ የማይነቃ እየሮ መንገድ መሞቱን የሚያውቀው እንደ ኤር አፍሪካ አንድ ቀን በድንገት ሲቆም ይሆናል።

የምዕራብ አፍሪካው ኤር እፍሪካ ሠራተኞቹ እየጣሉት ሲሄዱ፣ ደንበኛ ሊሽሸው፣ ባለሞያዎቹን ሲነጠቅ፣ አስተዳደሩ ሲበላሽ፣ ክድጡ ወደ ማጡ ሲዳክር ቆይቶ መሞቱን ያውቀለት ጠፋ። በመጨረሻ አንድ ቀን አውሮፕላኖቹ በየበረራ መስመሩ እንዳሉ በደን ገት ሥራ አቆመ። የሂዱት የአውሮፕላኖቹ ሠራተኞች

አንኳን ሳይመለሱ በሄዱበት አገር እንዳሉ ድርጅታቸው መሞቱን ለሙ። መሞቱ የተነገረው ግን በሞተ በለንት ዘመኑ መሰላችሁ።

የሥነ ምግባር ሥርዐቱ የፈረሰ ዕለት፤ የትምህርት ሥርዐቱ የተባላሽ ዕለት፤ የወላጅ ሐላፊነት የተረሳ ዕለት ትውልድ የሚሞተው ያን ቀን ነው። መሞቱን የምና ውቀው ግን ለአገሩ የማይጠቅም፤ ከመቃም አና ከመደንዘዝ በቀር ሌላ ዓላማ የሌለው፤ ትምህርት እና ሥራ ሳይሆን ዋዛ ፈዛዛ ብቻ ሕይወቱ የሆነ፤ ሳይሆን በጤና - ብሎ ነገር ዓለሙን ሁሉ የረሳ ትውልድ ማፍራታችንን ስናረ ጋግጥ ነው።

አስራሌላውያን የእኛን መከራ ልጆቻችን መቅመስ የለባቸውም አያሉ አው ሮፓ እና አሜሪካ ልከው ልጆቻቸውን አስተማሩ። ወላጆቻቸው በጠብታ ውኃ አያ መረቱ ባጠራቀሙት ገንዘብ ልጆቻቸው ሳይቸገሩ ተማሩ። ታዲያ እንደ ጊዜ በብ ሔራዊ አገልግሎት እንዲላተፉ ሲጠየቁ ወጣቶቹ «የቤት ሠራተኛ ከፊሊፒንስ እንደሚመጣው ሁሉ ለምን ወታደርስ ከፊሊፒንስ አንቀጥርም» ብለው ጠየቁ። አስራሌላውያን ትውልዳቸው መሞቱን - ታሪክ ሠሪ ተተኪ ትውልድ ያለማፍራ ታቸውን አሥራሌላውያን የተረዱት ያኔ ነበር። ትውልዱ በሞተ በለንት ዘመኑ።

ጅብ እና ተኩሳ ቀበሮን ለማስገደል ስለ ፈለጉ ለአንበሳ ሄደው «ቀበሮኮ በጣም አረፍ ጫማ መሥራት ትችላለች። እርስዎ እንዲህ በባዶ እግርዎ እየሄዱ እንዴት ዝም ትላለች?» ብለው አሳበቁ። አንበሳም ተናድዶ ቀበሮን መፈለግ ጀመረ። በመጨረሻም በጉድጉዳ ውስጥ ተገኝቶና አንበሳ ፊት ቀረበች። አንበሳም «እንዲህ በባዶ እግሪ ለሄድ እየሆነ ጫማ መሥራት እየቻልሽ ለምን ዝም እልሽ?» ሲል አፋጠጣት። ቀበሮም «መሥራቱንስ እችል ነበር ነገር ግን ጥሬ ዕቃው እይገኝም ብዬ ነው» ስትል መለሰች። አንበሳም «ለመሆኑ ጥሬ ዕቃው ከየት ነው የሚገኘው?» ሲል ጠየቃት። ቀበሮም «ከጅብ ቆዳ እና ከተኩሳ ጅማት» ስትል መለሰች። በዚህ ጊዜ ተንኮለኞቹ ጅብ እና ተኩሳ ደነገጡ። ጅብ እና ተኩሳ ከ የሞቱት በሌላው ላይ ወጥመድ ያጠመዱ ዕለት ነው፤ መሞታቸውን ያወቁት ግን አሁን ነው። «በመረጥሽው ዳኛ ትረጃ - ባመጣሽው ዱላ ትመጁ» ይባል የለ! በሰው ላይ ተንኮል ስትሠራ ያኔ አንተ ትሞታለህ፤ ተንኮሉ በአንተ ላይ ሲደርስ ደግሞ መሞትህን በይፋ ታውቀዋለህ!

እኔ በሞትኩ በማግለቱ

ረዥም ዘመን ያለተቀናቃኝ መግዛት የሚመኙ አንድ ንጉሥ ነበሩ። ይህን የግዛት ሕልማቸውን ሲፈታተን የሚችለው ብቸኛው ጠላት ሞት ነው ብለው ያስቡ ነበር። በመኾኑም የሚሞቱበትን ቀን ሲያውቁ ይመኙ ነበር። ይህን ምኞታቸውን ያወቁ ባለሟሎቻቸው በአገሩ የታወቀውን ዐዋቂ ለው ታሪክ ነገሯቸው። ይህ ዐዋቂ ያልተወለዱት የሚወለዱበትን፤ ያልሞቱት የሚ ሞቱበትን ቀን በሚገባ ያውቃል አየተባለ ይታመን ነበር።

ንጉሡ የዚህን ለው ችሎታ እንደ ስሙ ጊዜ ሳይወስዱ አስጠሩትና የሚሞቱበትን ቀን ሲነግራቸው ለሰው ሽልመውት የማያውቁትን ሽልማት፤ ለጥተውት የማያውቁትን ሹመት እንደሚስጡት ቃል ገቡለት። ለውዬውም የሦስት ቀን ጊዜ ጠይቆ ሲያስብበት ለነበተ። በሦስተኛውም ቀን መልሉን ይዞ መጣ። «እርስዎ የሚሞቱት፤» አለ ዐዋቂው «እኔ በሞትኩ በማግለቱ ነው፤» ብሏቸው ዐረፈ። ታዲያ እኒያ ንጉሥ በዘመናቸው ሁሉ ይህን ዐዋቂ ሲከባ ከቡ፤ ታመመ በተባለ ቁጥር ሲያሳክሙ፤ አማረው በተባለ ቁጥር ያስኘውን ሊያቀርቡ ኖሩ ይባላል።

በአገራችን ያሉ አያሌ ማኅበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ችግሮች አልፈታ ያሉት በፖሊሲ፣ በመመሪያ፣ በሕግ፣ በመንግሥት፣ በባለ ሥልጣን . ወዘተ ችግር ብቻ አይመስለኝም። ይኸውም ችግሮቹ በተፈቱ በማግለቱ የሚሞቱ ለዎች ስላሉም ጭምር ነው።

ፕሮፌሰር ኤፍሬም ደሥሐቅ እንዳሉት በኢትዮጵያ የተከሠቱ የእርስ በእርስ ግጭቶች ምንጊዜም ምንጫቸው ከውጭ ነው። ይህች አገር እጅጅ ብላ ለላምን እና ዕድገትን ያስበችበት ዘመን ነበረ ብሎ ለመናገር ይቸግራል። በየዘመናቱ ጠብ ጫሪ አያጣትም። ጦርነት፣ የእርስ በእርስ ግጭት፣ መከ ፋፈል እና መባላት ከዚህች አገር በጠፉ በማግለቱ የሚሞቱ አሉና። እነዚህ ንይሎች ህልውናቸውን ለመጠበቅ ሲሉ እነዚህ የአገሪቱ ችግሮች እንዳይጠፉ ይከባከቧቸዋል። እሳቱ ሲያልቅ ሲል ጋዝ እየጨመሩ ዕድሜያቸውን ያስረ ዝሙታል። ለምን? ለላም በኾነ በማግለቱ የሚሞቱ አሉዋ!!

አንድ የሽንብትን ከመናገር እና ከማጉሳት፤ አንተባበርም ዘንድ ከማዋደድ እና ከማስተሳሰር ይልቅ ልዩነታችንን ማጉሳት፤ ነቁን ማስፋት፤ በመካከላችን ጠላትነትን መፍጠር፤ አንዱ ሕዝብ በሌላው ላይ አንዲነሣ እና ቂም እና በቀል እንዲያረገግ መገፋፋት። የሽንብቱን አንድነት ትተው የአንጓውን ልዩነት መቁጠር የሚያስደስታቸው፤ ለዚህም ሌት ተቀን የሚሠሩ፤ ገንዘብ የሚያወጡ፤ ቴሌቪዥን እና ሬዲዮ ከፍተው የጡብ እና የመለያየት እንክርዳድ የሚዘሩ አሉ። ለምን? ኅብረታችንን ያማቸዋል፤ አንድነታችንን ያሰጋቸዋል፤ ፍቅራችንን ይመራቸዋል፤ ትብብራችንን ያበላጫቸዋል። ለምንድን ነው ቢሉ - መለያየታችንን በቀረ፤ መናከሳችንን በቀመ፤ መተራመሳችንን በተገታ፤ መጋጨታችንን በታረቀ በማግስቱ ይሞታሉዋ!! የህልውናቸው መሠረት የእኛ መለያየት እና መጣላት ነው። እኛም የእነዚህን ዕድሜ ሲቀጥሉ ይኖራሉ።

ስለ ሙስና መነገሩ፤ የፀረ ሙስና ሕግ መጠንክሩ፤ በሙስኞች ላይ ርምጃ መወሰዱ በቀጠለ ቁጥር ሙስና እየጠፋ አይደለም የሄደው፤ አየተፋፋመ፤ መልክ እና ቅርጹ እየተቀየረ መጠኑ እና ጉዳቱ እየፈረጠመ ነው ያቀጠለው - ለምን? ሙስና በጠፋ በማግስቱ የሚጠፋ አሉዋ!! ህልውናቸው በሙስና ላይ የተመሠረተ፤ ሥራ የሚሠሩት፤ ጉዳይ የሚያስፈጽሙት፤ ንግድ የሚነግዱት፤ የሚሾሙት፤ ህብት ንብረት የሚያፈሩት በሙስና ብቻ የሽኑ ወገኖች አሉ። እነዚህ ሰዎች ሙስና በሞተ በማግስቱ ስለሚሞቱ በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ የሙስናን ዕድሜ የሚያራዝሙ ናቸው።

በየመሥሪያ ቤቱ ያልተሠራ የመዋቅር ማሻሻያ፤ ያልሠለጠነ የሰው ጎይል፤ ያልተጻፈ ርእይ፤ ያልተሰጠል ተልእኮ፤ ያልተሞከረ ማሻሻያ የለም። ነገር ግን አፈጻጸማችን ለምን መሻሻል አቃተው? ለምን ከዘልማድ አሠራር መላ ቀቅ አቃተን? ያ ሁሉ በየቢሮው የተቀመጠ ባለሞያ እንዴት የራሱን ቢሮ ሕንጊን በተሻሻለ አሠራር ለማስተካከል ይሳነዋል? የዕውቀት ችግር ነውን? የተጓዛዛ ቢሮክራሲ ለአገር ዕድገት አስፈላጊ ነው ብሎ ሰላመነ ነውን? አሠራሩ ቢቀላጠፍ፤ ደንበኛ በክብር ቢስተናገድ፤ ሥራ በፍጥነት ቢሠራ፤ ቢሮ ክራሲ ቢያጥር፤ ሰዎች በመሥሪያ ቤቱ አሠራር ቢደሰቱ ቅር የሚለው መንግሥት ስላለ ነውን? - አይመስለኝም። የተጓዛዛው እና የተበላሸው፤ ግልጽነት የጎደለው እና ለሰንፍና የተመቸው አሠራር በሞተ በማግስቱ የሚሞቱ ስላሉ ነው።

ማኅበራት ሲከፋፈሉ፤ ኮሚቴዎች ሲበታተኑ፤ ፓርቲዎች ሲሰነጣጠቁ፤ ማየትከ የዘወትር ዜናችን እየሽነ ነው። በአውነቱ እነዚህ አካላት የያዟቸው ሰዎች፤ «ምላጭ ቢያብጥ በምን ይበጡታል፤ ውጋ ቢያንቅ በምን ይውጡታል» የሚያለኙ ናቸው። እነርሱ የወደቀበትን ጉዳይ ለሌላው ሕዝብ ሲተነትኑ፤ ሲያስተምሩ የኖሩ ናቸው። ታዲያ ምንድን ነው ችግራቸው - ቡድነኝነት ሲሞት፤ ጎጠኝነት ሲጠፋ፤ መፈረካክስ ሲያበቃ፤ መሠነጣጠቅ ሲያቆም ህልውናቸው የሚያበቃ አካላት ስላሉ ነው።

ሌላው ቀርቶ በማኅበራዊ ኑሯችን ውስጥ የባል እና ሚስት ጠብ ከጠፋ፤ የቤተሰብ መለያየት ከቀረ፤ ህልውናቸውን የሚያጡ ሰዎች ናቸው በሰላም የሚኖሩትን ባል እና ሚስት ሲያጋጩ የሚውሉት። ከተጋቢዎች ጠብ የሚያተርፉ አሉ። «ባል እና ሚስቱ ከተዋደዱ ይረሱናል» ብለው የሚያስቡ አማኞች፤ ጓደኞች፤ «የአነርሱ ፍቅር የእኛን ጠብ ያሳያል፤» ብለው የሚፈሩ ለነፎች፤ ህልውናቸው የሚመሠረተው ከትዳሩ ጥንካሬ ሳይሆን ከትዳሩ መናጋት ነው።

«የባንኩን ቁልፍ ለእኛ - ዘበኛው ይተኛ» እያሉ ዘወትር የሚጸልዩ፤ «እኔ ምን ያህል አተረፍኩ?» ከማለት ይልቅ፤ «እገሌ ምን ያህል ከሠረ?» የሚሰውን በማጥናት ጊዜያቸውን የሚያሳልፉ ነጋዴዎች በአንድ በኩል በድግምት እና በጥንቅቅ፤ በሌላ በኩል የሰውን ምርት በማራከስ፤ ከዚህም ሲያልፍ ደግሞ የራሳቸውን ሽጠው እስኪጨርሱ የወገናቸውን ዕቃ በጉምሩክ መጋዘን ውስጥ ከተው የሚያስቆልፉ፤ ህልውናቸውን በሌላው ነጋዴ ሞት ላይ የመሠረቱ ነጋዴያን ናቸው የንግዱ ዓለም ስላማዊ የውድድር ሜዳ እንዳይሆን ያደረጉት።

«እነርሱ እንዲሾሙ ሌላው መሻር አለበት፤ እነርሱ ደመወዝ እንዲጨመርላቸው ሌላው መባረር አለበት፤ የእነርሱ ሥራ እንዲገለጥ የሌላው ሥራ መራከስ አለበት፤ እነርሱ ከእለቶች ጋራ እንዲሰማሙ ሌላው መጠላት አለበት፤ እነርሱ እንዲሸሉ ሌላው መዋረድ አለበት፤» ብለው የሚያስቡ ሠራተኞች ናቸው መሥሪያ ቤቶቻችንን የመጠላለፊያ ቤቶች ያደረጓቸው። በዚያ መሥሪያ ቤት ውስጥ መናቅር፤ መጠላለፍ፤ ሐሜት፤ መሞዳሞድ፤ ማሳበቅ፤ መካሰስ፤ ሲያቆም የእነርሱም ህልውና በማግስቱ ያቆማል፤ ስለዚህም ችግሩ መቀጠል አለበት።

“ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ከጠፋ ሀልውናችን በማግለቱ ይጠፋል!” ብለው የሚያሳቡ አካላት ላይኛና ይቀራሉ? ተመሳሳይ ጥናት ለተመሳሳይ ሰዎች ሦስት፤ አራት ጊዜ እየቀረበ በየታላላቅ ሆቴል የሚደረገው ዐውደ ጥናት አሁን ከምር ኤች.አይ.ቪ/ኤድስን ያቆመዋልን? አሁን ኤች.አይ.ቪ /ኤድስ ቢል ቦርድ በመሰቀል ብቻ ይገታልን? አሁን ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ለ2000 ዓመታት ለናበራው የኖርነውን ጧፍ ፈርቶ ይሸሻልን? ችግሩን የሚጋፈጡት ወገኖች ገንዘቡ እና አቅሙ ካላቸው ወገኖች ጋራ አንዳል ተገናኙ የሚጠፋው አለ ይኸን? አይመስለኝም። ነገር ግን የዚህ ብኩንነት ምንጮች ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ በጠፋ በማግለቱ የርዳታ ድርጅታቸውን፤ ኮብራ መከናቸውን፤ የወርክሽፕ አበላ ቸውን፤ በጥናት አቅራቢነት ስም የሚያገኙትን ከፍተኛ የሚያጡ ሰዎች አለ።

ግንባሩን በር መትቶት ወደ ከሲኒካቸው የመጣውን ሁሉ አልትራ ሳውንድ፤ የሽንት እና የደም ምርመራ እያዘዙ፤ ለሕመሙ የሚገባው የሕክምና ክትትል ሌላ ኾኖ ሳለ ሰውን አንደ አስከራን ፎርማሊን እየወጉ፤ በአንዲት መርፌ የሚድነውን ሁሉ አንድ ሽክም ሙሉ መድኃኒት እያሸከሙ በሽታን ከማከም ይልቅ በሽታን የሚያባዙት አንዳንድ የሕክምና ባለሙያዎች - በእውነት ዕውቀት ጎድሏቸው ነው? በፍጹም አይደለም። በሽታ እና በሽተኛ ከጠፋ ትክክለኛ፤ አሠራር እና ሥነ ምግባራዊ አካሄድ ከተዘረጋ በማግለቱ ሀልውናችን ያበቃል ብለው ስለሚያስቡ ነው አንጂ። ሀልውናቸውን የመሠረቱት በሞያቸው ላይ ሳይኾን በበሽተኛው መከራ ላይ ነው። ለዚህኮ ነው ለሁሉም በሽተኛ ራጅ፤ አልትራ ሳውንድ፤ ላቦራቶሪ አላዝም የሚል ጎሲና ያለው ባለሙያ የገጠማቸው እንደኾነ፤ “ምን ሲከፈልክ ነው?” ብለው የሚያባርሩት። በሽተኛ እንዳ ያጡ በሽተኛ ይፈጥራሉ። “የሕክምና ባለሙያዎች የሥነ ምግባር ከድ ይውጣ፤ ተጠያቂነት ያለበት አሠራር ይዘርጋ፤” ሲባሉ፤ “ሞያችንን እንተቀለን፤ መንግሥት አላሠራን አለ፤...” ወዘተ ይላሉ። ምክንያቱም ብልሹ የሕክምና አሠራር በጠፋ በማግለቱ እነርሱም ይጠፋሉዋ!! የሀልውናቸው መሠረት፤ የሀብታቸው ምንጭ ጤና ሳይኾን በሽታ ነው።

በአንድ ወቅት አህዮችን የሚገድል ወረርሽኝ ተቀሰቀለና በአንድ መንደር የሚኖሩ አህዮች በሙሉ አለቁ። ገበሬው ተቸገረ። ነጋዴው አህል ዐጣ። በሌላ በኩል ግን የአካባቢው ጅቦች ሠርግ እና ምላሽ ኾነላቸው። በነገሩ በጣም የቀነሰ ዱት ገበሬዎች፤ “ምሕላ እናድርስ፤” ብለው በቤተ ክርስቲያን ተሰበሰቡና

አህዮችን የሚጨርሰው ወረርሽኝ እንዲጠፋ ጸሎት አድርሰው ሲወጡ በሌላው በር በኩል ደግሞ ጅቦች ሲወጡ አገኝቸው። አንዱ ገበሬ ተገርሞ፤ “እኛስ ወረርሽኝን እንዲያስወግድልን ልንጸልይ ነው፤ እናንተ ደግሞ ምን ኾናችሁ ነው?” ብሎ አንዱን ጅብ ቢጠይቀው፤ “እኛም የአህዮች ወረርሽኝ ይቀጥል፤ ከተቻለም የፈረሶችም ይጨመር ልንል ነው፤” ብሎ መሰለለት። እውነቱን ነው፤ የአህያ ወረርሽኝ በቆመ በማግለቱ የጅብ ጥጋብም ይቆማል። ለሰዚህ አያ ጅቦ ወረርሽኝ “ዘላቂ እና ቀጣይነት ያለው” እንዲኾን ጥረት ማድረግ አለበት። እንደ ጅቦች ያሉት ናቸው አንግዲህ የወረርሽኝን ዕድሜ ሲቀጥሉለት የሚኖሩት። ያለበለዚያም ወረርሽኝ በቀረ በማግለቱ የሚኾነውን ያውቁታል።

አንዳንድ ጊዜ አኮ ከህልውና የሚበልጥ ዓላማ፤ ከማግኘት የሚበልጥ ማጣት፤ ክክብር የሚበልጥ ውርደት፤ ከመኖር የሚበልጥ መሞት አለ። “እርሱ በሞተ በማግለቱ እምታለኹ፤” ብሎ በመፍራት የጥፋትን ዕድሜ ከማስረዘም ይልቅ፤ “እርሱ በሞተ በማግለቱ ልሙት፤” ብሎ ጽዋ የሚነካ ጨበት ጎሲናም ያስፈልጋል። የተቃዋሚው የፓኪስታን ሕዝብ ፓርቲ መሪ ቤናዚር ቡቶ ዱባይን ለቅቀው ፓኪስታን በገቡ በማግለቱ የሚገጥማቸውን ዐውቀውታል። “የዱባይ የምቶት ኑሮ በተዘጋ በማግለቱ የእኔም ምቶት ያበቃልና አገሬ ፓኪስታን የራስሽ ጉዳይ፤” አላሉም። “ዐምባገነንነትን መታገል አደገኛ ነው፤ አለመታገል ግን የበለጠ አደጋ ነው፤” ብለው አገራቸው ገቡ። እኒያ ታላቅ መሪም የሙሽ ራፍን በምርጫ መሸነፍ ሳያዩ ተቀጠፉ። “ከመኖር የተሻለ ሞት” ማለት ይህ ነው።

የሪፓብሊካኑ ተወዳዳሪ ሩምኒ የማኬይን ያህል ባይኾኑም የአሸናፊነት ውጤት ነበራቸው። የያዙትን ይዘው እስከ መጨረሻው ለመቀጠል ይችሉ ነበር። ነገር ግን ለፓርቲው ጥንዝሬ፤ ለማኬይን ብርታት ሲሉ ከወድድሩ ወጡ። ከወድድሩ በወጡ ዕለት፤ “አገሬን ስለምወድ ለፓርቲዬም አንድነት ስለ ተሸነፍኹ፤” አለ። “ከማሸነፍ የሚበልጥ መሸነፍ አለ፤” ማለት ይህ ነው። ሩምኒ በወድድሩ ቢቀጥል በየሚዲያው የሚኖረው ሽፋን፤ በየወድድር ቦታው የሚኖረው ዝና በጨመረ ነበር። ወድድሩ ሲያበቃ የእኔም ዝና ያበቃ ልና ማቆም የለብኝም አላለም። በቃኝ አለ፤ ከዚያም የማኬይን ደጋፊ ኾነ። የአገራችን ፖለቲከኞች እሜሪካ ደርሰው ሲመጡ ይቺ ይቺን አልተማሩዋትም ይኾን?

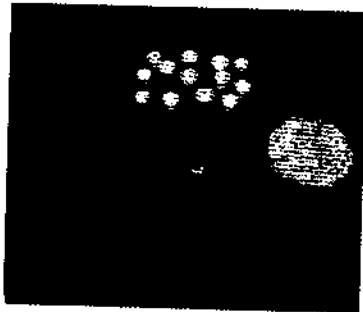
የደቡብ አፍሪካ የአፓርታይድ መንግሥት የመጨረሻው መሪ ደ. ክ ለርክ ሲጠቀሱ ይገባቸዋል። ከኤ.ኤን.ሲ ጋራ ለአዲሲቷ ደቡብ አፍሪካ ግንባታ ሲለማሙ፣ አፓርታይድን ሲቀብሩ የራሳቸውን ህልውና ከአፓርታይድ ጋራ ቢያያይዙት ኖሮ ቢያንስ የተወሰኑ ዓመታትን ለማዝገም በቻሉ ነበር። የአፓርታይድ መንግሥት ካበቃ የእኔም የሥልጣን ዘመን ደበቃል ቢሉ ኖሮ ሽግግሩ ለሳማዊ ባልሽነ ነበር። አፓርታይድ በሞተ በማግስቱ ሥልጣናቸው ቢሞትም ከሥልጣን የተሻለ ተራ ሰውነት አለና ተቀበሉት።

«የጦርነት ዜና ያለበት ጋዜጣ ብዙ ቅጅ ይሸጣል፤» ተብሎ በሰላም አገር ጦርነት መፈጠር አለበትን? ወይስ ደግሞ ጤፍ ካልጠፋ ጻጉሳ አይሸጥም ተብሎ ጤፍ መጥፋት አለበትን?

ዐፄ ኀይለ ሥላሴ ኢትዮጵያ የዓለም መንግሥታት ማኅበር (የሊግ ኦፍ ኔሽን) አባል ለመሆን እንደትችል፣ «የባርያ ንግድ እና የባርያ ሥርዐት መቅረት አለበት፤» የሚለውን ነገር ከዘመኑ መካኒኒት ጋራ ሲመከሩ አንዱ ባላ ባት ተነሥተው፣ «ባሪያ ከቀረ፣ ባሪያ ነጻ ከወጣ፣ የጌቶች ክብር በምን ይታወቃል? ባርነት በቀረ በማግሥቱክ ገትነትም ይቀራል።» አሉ ይባላል።

ከእንግሊዝ ምድር

ሰኒ እና ጀበና

ከዌልስ መልስ ባለኝ የዕረፍት ሰዓት የአርሲናን ስታዲየም ለመጎብኘት ነው እየከነፍን ያለነው። በአዲስ መልክ የተሠራውና 76,000 ሕዝብ መያዝ የሚችለውን የኤምሬትስ ስታዲየም ለመጎብኘት አስቀድሞ በአን ላይን ወይም በሰልክ ቀጠሮ መያዝ ያስፈልጋል። ያሰበለዚያ በቦታው ሲደርሱ፤ «ነገ ጨዋታ ለሳስ ጉብኝት የሰም!» ሲባል ይችላል። አርሲናል የመንደሩ ለም ሲኾን በስታዲየሙ ዙርያ ያለውን መንደር፤ የአውቶቡስ እና የባቡር ጣቢያውን ጨምሮ በዚህ ስም ነው የሚጠሩት። ጨዋታ በሚኖርበት ጊዜ በአካባቢው መኪና ያለክፍያ ማቆም ክልክል ነው። በዙርያው ያሉ መጠጥ እና ምግብ ቤቶችም፤ «ብደጋሬ በቀር መግባት ክልክል ነው!» ብለው ይለጥፋሉ።

የቀጠሮ ሰዓታችን እስከሚደርስ በእካባቢው በሚገኘው ዛሬ ካፌ እና ሬስቶራንት ገባን። ገና ሻይ አዝዘን ከመቀመጣችን አንዲት በዕድሜ ጠና ያሉ ኢትዮጵያዊት እናት ወደ ካፍቴርያው ገቡ። አጠገቧ የነበሩት ሦስት ወጣቶች ሣቅ አፈናቸው። እኔ ብቻ በነገሩ ተገርሜ ጠጣ ኾንኩ። ምን ኾናችሁ ነው? አልጋቸው። ታሪካቸውን ብታውቅ ኖሮ በሣቅ ነበር የምትፈነዳው አሰኝ ከመካከላቸው አንዱ። ለምን ነግረኸኝ በሣቅ እንደ ፈነዳ አታደርግም አልኩት።

«እኒህ ሴትዮ ወ/ሮ ጀበና ይባላሉ!» አሰና ሣቅ አፈነው። እንኳን ልሥቅ እኔ ግራ ገባኝ።

«የምርህን ነው የምታወራው ወይስ እናንተ ያወጣችኩላቸው ለም ነው?»

«ራሳቸው ናቸው ያወጡት።» «ጀበና ብለው?» «አዎ።»

«ስም ሳይኖራቸው እንዴት እዚህ ደረሱ?»

«አይደለም አይደለም! እዚህ እገርኮ ስትገባ መጀመርያ የምታደርገው ስም መለወጥ ነው። በበፊቱ ስምኸማ አሳይለም እትጠይቅም። ፈቃድ ሳይኖርክ ሥራ ስትቀጠር ደግሞ ሌላ ስም ያስፈልግሃል!»

«ወይ ግሩም! የዓለም ስም፤ የክርስትና ስም፤ የበርሐ ስም፤ የትግል ስም፤ የብዕር ስም፤ የአሳይለም ስም፤ የሥራ ስም፤ እኛ ኢትዮጵያውያን የለም ህብታሞች ኾናል ማለት ነው አልኩ ገርሞኝ። እኔ ሴትዮዋን እያየኹ ለገረም በዕድሜ ከአርሳቸው ጋራ ተመሳሳይ የኾኑ ሌላ እናት ገቡና ከመጀመርያዋ እናት ጋራ ሰላምታ ተሰጣጥተው ተቀመጡ። ንግግራቸው ሁሉ ገና እልተቀየረባቸውም። ኢትዮጵያ ውስጥ በአንዲት መንደር የሚገኙ ሁለት እናቶች ለቡና ሲገናኙ የሚስጣጡት ሰላምታ ዐይነት ነው። ሁለቱ ወጣቶች እንደገና ሣቃቸው ገንፈለባቸው።

«ደግሞ አሁን ምን ኾናችሁ? አልጋቸው። «እኒህኛዋ ደግሞ ወ/ሮ ሰኒ ይባላሉ።» አሁንስ እኔም ሣቄ መጣ - 'ሰኒ እና ጀበና' እንዴት ያሰ ነገር ነው?

«አይውልክ እነዚህ እናቶች እዚህ እገር መጥተው ከቀሩት እናቶች ወገን ናቸው። እና አሳይለም ጠይቀው ኬዛቸው እስከሚታይ ድረስ መቀመጡ ይሰለቻቸውና አንድ የጸባ መጋገርያ ቤት ይቀጠራሉ። ያን ጊዜ እንደ አሁኑ ሥራ ለመቀጠር የፈቃድ ወረቀት አይጠየቅም ነበር። ታዲያ አሳይለም በጠየቅኸበት ስም ሥራ አትቀጠርም። ምክንያቱም አሳይለም ስትጠይቅ ቤት እና ደቻሳ ይሰጡሃል። መሥራትህ ከታወቀ የሚሰጡህን ያቋርጡታል፤ እንደገናም ያስፈቃድ በመሥራትህም ትከሰሳህህ። ስለዚህ ሌላ ስም ስጥተህ ነው የምትቀጠረው።

ታዲያ እነዚህ እናቶች ሥራ ሲቀጠሩ አዲስ ስም መስጠት እንዳስባቸው አላሰቡበትም ነበር። እዚያ ሲደርሱ ከሌሎቹ ኢትዮጵያውያን ነው የሰሙት። የምትሰጠው ስም የውሸት ስለኾነ አንዳንዴ ይጠፋብሃል። እና ልታለታ ውስጥ የምትችል ስም ነው መሰጠት ያስብህ። ይህን የሰሙት እነዚህ እናቶች፤ «በቃ ስማችንን ሰኒ እና ጀበና እንበለው!» ብለው ተመዘገቡ። ከዚያ በኋላ ሚስ ለኒ፤ ሚስ ጀበና እየተባሉ መጠራት ጀመሩ። አሁን እይውላህ ስማቸው ኾኖ ቀርቷል።

በቃ እናንተ አንዲህ ያሰ አሥቂኝ ታሪክ አየሠራችሁ እና አሥቂኝ ሰም አያወጣችሁ ልትኖሩ ነው! አልጎቸው።

«ፀሐይ ወጥታ እስከትገባለችጠገብ የኔ አባባ የምትባል ልጅ ነበረች።» አንዳንዱ ነገር ለማመንም ለማሳመንም የሚከብድ ነው። እንዴት ብላ ትጠቀምበታለች።

«ኬዝን ስትሰጥ ሰምህን የሚፈልጉት ስለ አንተ ሰማጣራት ስለ ኾነ እንዲህ የሚያስቸግር ነገር ስታቀርብላቸው ስርቸ ለማድረግ አይችሉም ይባል ስለ ነበር ነው። ሁልጊዜ በሄደችበት ቦታ ሁሉ አባከሽ ስፔል አድርጊልን ብለው ነበር የሚጠይቋት። አሁኑ በቅርብ ነው ሰሚን የቀየረችው።

እናንተ ይህን ሁሉ አስገራሚ፣ አሳዛኝ እና አሥቂኝ ታሪክ መሥራት ከቻላችኹ ሰምን እገራችሁ ገብታችሁ የፊልም ኢንዱስትሪውን አታሳድጉትም? አልኳቸው።

«አንተ ይህን ትላለህ ፍሰጋው አያልቅም» የሚባል ልጅ አለላህ።

ስሙ ነው ወይስ የቅጽል ስሙ።

«የኬዝ ስሙ ነው እንጂ»

የዘፈኑንም የምኑንም ሰም ነው እንዴ የምትሰጡት?

«ምን መሰለህ? አንድ ሌሎቹ በበርሐ አድርጎ በጣልያን እና በፈረንሳይ በኩል ነው የገባው። ሆኖም አፈሰ/የሰደተኞችን ጉዳይ የሚያየው ቢሮ ነው/ ይሄ ድና አሳይሰም ይጠይቃል። በምን መጣህ እዚህ ድረስ? ይሉታል። አጅሬ በግመል ነው የመጣኹት ይላል። እንዴት አድርገህ በግመል ትመጣለህ? ስንት ባሕር እና እገር አቋርጠህ? ይሉታል። አርሱ በግመል ነው የመጣሁት ብሎ ድርቅ። እሺ ይኹን በግመል መጣህ፣ ግመሉን የት እደረግኸው? ብለው ጠግቶት፤ «ውጭ አስፈዋስሁ!» እላቸው። «ልታላቸን ትቸላለህ?» «አዎ፣ እንሂድ አሳያችኋለሁ።» ይልና ይዟቸው ይወጣል። ሰዎቹ ግራ ገባቸው። የአእምሮውን ጤንነትም ተጠራጠሩት። ይኹንና በተማመን ፈጠን ፈጠን ብሎ ሲራመድ ተከትለውት ወጡ። እዚያ ሆኖም አፈሰ አጠገብ ወዳስ አንድ ዛፍ ጠጋ ይልና፤ «እዚህ ነበር ያሠርኩት ግን ወሰደብኝ?» ብሎ ያዙኝ ልቀቁኝ ማለት ጀመረ። ይጮኻል፤ ያስቅላል። ግመሌን አምጡ ይላል። ፖሊስ መጣ፤ ሰው ተሰበሰበ። ምን ኾነህ ነው? ሲሉት፤ «ግመሌን ሰረቃችኹኝ፤ ግመሌን አምጡ፤ እንግሊዝ የሠለጠነ እገር ኾኖ እንዴት የሰው ግመል ይሰርቃል!» አያስ

እንባውን እያፈሰሰ እዩዬ። በመጨረሻ አባብለው አስገቡት። እናም የኬዝ ስሙ፤ «ፍሰጋው አያልቅም!» ኾኖ ቀረ።

እዚህ ላይ «ማጂላን» ስለሚባል ልጅ አንዲት ከጣልያን የመጣች ልጅ የነገረችን ታሪክ ትዝ እለኝ። መቼም የኢትዮጵያውያን የሰደት ታሪክ በኮሚዲ እና በትራጅዲ የተሞላ ነው። አንዳንድ ጊዜ ኮሚዲ የሚፈጠረው ከትራጅዲ ውስጥ ይኾን አንዴ? ሣቅ የደሰታ መግለጫ ብቻ ነውን? ሣቅ ከልቅሶ ውስጥ አይመነጭም? ያሰኛል። ማሽላ እያረረ ይሥቃል ይባል የለ።

አንዲት ወጣት ኢትዮጵያዊት በታወቀው መንገድ በሱዳን በኩል አድርጋ ወደ ሊቢያ ስትሻገር ትፀንሳለች። ችግሩን እና መከራውን ችላ ሊቢያ ስትደርስ እርግዝናዋ ይታወቃል። በዚያው የዓሣ ማስገርያ ጀልባ ተቋና ጣልያን ትገባለች። ጣልያኖች ኹኔታዋን አይተው እዚያው አንድትኖር ይፈቅዳላታል። እርሷ ግን እንግሊዝን ካላየች ሞቼ አገኛለች ትልና ወደ ፈረንሳይ ትመጣለች። ፈረንሳይ ላይ ምጥ ይመጣና ሆስፒታል ገብታ ትወልዳለች። ፈረንሳዮችም አገዥው እዚያው አንድትኖር ይፈቅዳላታል። ልጅቷ ግን እንግሊዝ ወይም ሞት ብላ ልጇ ገና ሳይጠነክር በመኪና ወስጥ ተደብቃ እንግሊዝ ትገባለች፤ ልጇንም ስንደን ማርያም ቤተ ክርስቲያን ክርስትና ታስነሣለች።

እዚህ ኬዝ ሠርታ አሳይሰም ስትጠይቅ የሰጠችውን አሻራ ይዘው ሲመረምሩ ጣልያን የመኖርያ ፈቃድ እንዳላት ይደርሱበትና ወደ ጣልያን ይመልሷታል። እንግዲህ ልጇ ሱዳን ተፀንሶ ሊቢያን በማሕፀን ውስጥ ተሻግሮ፤ ፈረንሳይ ተወልዶ፤ እንግሊዝ ክርስትና ተነሥቶ ጣልያን እያደገ ነው። በዚህ ምክንያት ስሙን ማጂላን አለችው አሉኝ።

«ጣልያን ውስጥ ባሕራን እየተባሉ የሚጠሩ ብዙ ሕፃናት ታገኛለች።» እለና አንዱ ጨዋታውን ቀጠለ። «ሜዲትራኒያን ባሕርን አቋርጠህ ከሊቢያ በጀልባ ወደ ማልታ ደሴት ስትመጣ ጠረፍ ጠባቂዎቹ በድንገት ካገኙህ ጀልባውን ትተህ መበታተን ነው። አንዳንድ ጊዜ ተመሰሰ ብለው ለማስፈራራት ይተኩሱባሃል። ያን ጊዜ በየእቅጣጫው ነው የምትበታተነው። ታዲያ ብዙ እናቶች ጀልባው ላይ ልጃቸውን ትተው በአንዱ አቅጣጫ ሲያመሩ ጠረፍ ጠባቂዎቹ ያገኙትና ወደ ማልታ ያመጡታል። የታደሱት በኋላ ከልጃቸው ጋራ ይገናኛሉ። ያልታደሱት ግን እንደተጠፋቱ ይቀራሉ። እነዚህ ልጆች ናቸው ባሕራን አየተባሉ የሚጠሩት።» (ባሕራን በድርሳን ሚካኤል ውስጥ ከፀ

ሕር ለወጣው ልጅ የተሰጠ ሰም ነው።) ለመኾኑ አገር ቤት ያሉ ዘመዶቻቸው በዚህ ሁሉ ሥቃይ ውስጥ አልፈው ለሚልኩላቸው ገንዘብ ምን ያህል ግምት ይሰጡት ይኸን?

የቀጠሯችን ሰዓት ደርሶ ወደ ኤምሬት ስታድዬም አመራን። ለጥቂት ደቂቃዎች ያህል ወደ ስታድዬም ለመግባት ተጨማሪ ጎብኝዎችን አየጠበቅን ቆየንና አንድ ኻያ ኾነን ወደ ውስጥ ዘለቅን። በስታድዬም የላይኛው መቀመጫ አንድንቀመጥ ጋበዙንና ስለ ስታድዬም አሠራር ገለጻ ጀመሩ። በዓመት ከሁለት መቶ ሺሕ ሕዝብ በላይ የሚጎበኘውን ስታድዬም ከላይ ወደታች ተዘርግቶ ዐየነው። ዘሩ ከሆላንድ መጥቶ በኤሌክትሪክ ብርሃን የሚበቅለውን የአርሴናል ስታድዬም የመጫወቻ ሜዳ አያላየን ሰውዬው ገለጻ ሲያደርግ እኔ ግን በዐይን ገሊናየ እነ ሰኒ እና ጀበና እነ ፍለጋው አያልቅም እነ ማጂላን እነ ፀሐይ ወጥታ እስክትገባ እትጠገብ የኔ አባባ ነበሩ ሜዳው ላይ የሕይወትን ጨዋታ ሲጫወቱ የሚታዩኝ። አርሴናል፣ ለንደን።

የመግባቢያው ሰነድ

የኢትዮጵያ አየር መንገድ፣ የበረራ መሥመር ቁጥር 700፤ በሮም አድርጌ ወደ ለንደን እየበረረኩ ነው። ለምንት ሰዓት ከፈጀው ጉዞ በኋላ ብርድ ከጀማ መራት የለንደን ከተማ ደረሰን። ለሠረገላ ተብለው ተሠርተው በዚያው የመኪና መንገድ ኾነው በቀሩት የለንደን ጠባብ መንገዶች ከሂትሮው አውሮፕላን ማረፊያ ወደ ብሪስቶል ተጓዝን። በዚያም ለሰምንት ሰዓታት ያህል ሌሊቱን በዕንቅልፍ አሳለፍነው።

በዚያች ጥንታዊት ከተማ በገባኩ በማግለቱ፣ «የእንግሊዝ ልብ» ወደ ሚባለው ወደ ዌስት ሚኒስትር ነበር ያመራኩት። በዚያ ቦታ ላይ በአንግሊዛውያን የትላንት፣ የባሬ እና የነገ ሕይወት ውስጥ ታላቅ ቦታ ያላቸው ሦስት ነገሮች አሉ - ባኪንግም ቤተ መንግሥት፣ የፓርላማው እና የመንግሥቱ ሕንጻዎች፣ እንዲሁም ዌስት ሚኒስትር ዐቢይ/ጥንት የካቶሊክ ገዳም የነበረ፣ የእንግሊዝ ልሊቃን የተቀበሩበት ቦታ።

በዚያ ቀን በባኪንግም ቤተ መንግሥት ትርኢት ስለሚታይ ከየአገሩ የተለበሰው ተራራት አካባቢውን አጨናንቆታል። ቤተ መንግሥቱ ፀጉራም ቆብ አጥልቀው በፈረሰ ላይ በቆሙ ወታደሮች ነው የሚጠበቀው። በጠባባቹ የመጠበቂያ ቤቶች በር ላይ አንደ ሐውልት ያለ ንቅናቄ የቆሙ ቀይ ልብሰ የለበሱ ወታደሮችን ታያላችኋል። የምታዩት ሥነ ሥርዐት ሁሉ ጥንታዊነቱን ያዘለ፣ ባህላዊነትን የተላበሰ ነው። ወደ ቤተ መንግሥቱ በር ተጠግተን ሕዝቡ ተሰብስቦ ከቆመበት ቦታ ተቀላ ቀልን።

የቤተ መንግሥቱ በሮች ተከፍተዋል። አጥሩ የብረት ፍርግርግ በመኾኑ በግቢው ውስጥ የሚደረገው ነገር በደንብ ይታያል። ወታደሮቹ ጥንታዊ የኾነ ባህላዊ ሰልፍ ማሳየት ጀመሩ። ትርኢቱ በፈረሰ እና በአግር የሚከናወን ነበር፤ ሙዚቀኞችም አጅበውታል። ጎብኚዎቹ ትርኢቱን ለልጆቻቸው ለማሳየት ነበር የሚጣጥሩት። አንፀባራቂ ቢጫ ልብሰ ለብሰው የሚያስተናግዱ እና መረጃ የሚሰጡ ሰዎች በየቦታው አሉ። አጠገቤ የነበረውን አንዱን ይህ ትርኢት ለምን እንደሚከናወን ጠየቅኩት።

«ዌስት ሚኒስትር ማለት የእንግሊዝ ልብ ነው። የጥንቱ ከዛሬው ጋር መያያዙን የምታይበት የምታረጋግጥበት ቦታ ነው። ዌስት ሚኒስትር ዐቢይን ጎብኝተሃል?» አለኝ አለመጎብኘቴን ገለጽኩለት። «ተመልከተውና የምልዘን

ትረጃዋለሁ። አዚያ እንግሊዝን እንግሊዝ ያሰፏት ቀደምት ሰዎች ዐርፈዋል። አዚያ ማዶ ደግሞ በፓርላማውና በካቢኔቱ እንግሊዝን እንግሊዝ ያሰፏት ሰዎች ታላላቅ ሥራዎችን ሠርተዋል። እዚህ ደግሞ እንግሊዝ ቀጣይ መሆን እያረጋገጥን ነው።» አለች።

«እንግሊዝ ቀጣይ መሆንዋን» የሚለው ያላብ ገረመኝና ከዚህ ጥንታዊ ሠልፍ ጋር ምን እንዳያያዘው ጠየቅኩት። «ይህ ሠልፍ በዚህ ቦታ ሊከናወን ብዙ መቶ ዓመታትን አላለፈ። እርሱ ብቻ አይደለም ይህንን ፕሮግራም ተመልክተው። ልዩ ልዩ ትርጉሞችም በየጊዜው ይቀርባሉ። ይህ የንግሥተኛ ቤተ መንግሥት ነው። የትናንቷ እንግሊዝ ከዛሬዋ ጋር ተጠብቃ የምትኖረው በዚህ ቤተ መንግሥት ነው። መንግሥታት ተለዋውጠዋል፤ እንግሊዝ ግን መቀጠል አለባት። እኛና የትናንቱ ትውልድ የምንለያይበት አንድ መኖሩ መጠን አንድ የሚያደርገን መገናኛ ቋሚ የመግባቢያ ሰነድም ያሰፈልገናል። ያ ነው የእንግሊዝ ቀጣይነት ማለት» አለች።

እኔም ትርጉሙን በአንድ ልቤ እያየሁ ቀሪው ልቤ ወደ ሀገሪ ከበለለ። የኛ ሥልጣኔ አንዱ ችግር ይሄ መሰለኝ። የትናንቱን ከዛሬው፣ የዛሬውንም ከትናንቱ ጋር አሠናለሁ፤ አዋሕዶ፤ አንዱን በሌላው መሠረት ላይ ገንብቶ መጓዝ። የኢትዮጵያ ቀጣይነት።

«የሦስት ሺ ዘመን ነጻነት አለን» ብለን በአፍሪካውያን ወንድሞቻችን ላይ የምንፎክረውን ያህል በየጊዜው የነጻነት በዓላችንን እንቀያይረዋለን። አብዮት እና ለውጥ በኛ ሀገር ብቻ የተጀመረ ይመስል አንድን ነገር አፍርሰን አንደገና ካልሠራነው የሠራን አይመስለንም። አንድ ሐፃን ልጅ ለፍተን የገንባነውን አፍርሰን በአዲስ መሠረት ላይ ለናንቱ ትናንት የነበሩ ሰዎች ሲያሰቡ የኖሩ አይመስሉንም። አንዳንድ ጊዜማ አፍሪካውያን ወገኖቻችን «እውን እነዚህ ናቸው ለሦስት ሺ ዓመታት በነጻነት ኖርን እያሉ የሚናገሩት?» ብለው የሚገረሙብን ይመስለኛል።

እኛ በሁለት ጽንፎች ቆመን ገመድ በመጓተት ላይ ሳንሆን አንቀርም። የቀደመው ብቻ መልካም እና የተሻለ እንደነበር የሚያሰቡ «ይሄማ ድሮ ቀረ» ማለት የሚቀናቸው በአንድ በኩል፤ የትናንቱ ሁሉ ኋላ ቀር፤ አላሰፈላጊ እና መቅረት ያለበት አድርገው የሚያሰቡ «ዘመናዮች» ደግሞ በሌላ በኩል። ያለ ትናንት ዛሬን ፤ ያለ ዛሬም ነገን ማለብ አንደማይቻል። የትናንቱ መሠረት የዛሬውም ጉልሳት መሆኑን የተረዱ፤ ከትናንቱም ወደ ዛሬ የሚተላለፍ ከዛሬውም ለነገ የሚተላለፍ መኖሩ የገባቸው እጅግ ጥቂቶች ይመስላሉ።

ዛሬ ላይ የሆንነው ትናንትን ለማድነቅ፤ ለመገምገም እና ለመውረስ ነው። በሌላም በኩል ደግሞ ለነገው ተገቢውን መሠረት ለመጣል።

ከግዛት ወደ ጠቅላይ ግዛት፤ ከጠቅላይ ግዛት ወደ ክፍለ ሀገር፤ ከክፍለ ሀገር ወደ አስተዳደራዊ ክልል፤ ከአስተዳደራዊ ክልል ወደ ዞን እየተገለበጠን እካባቢዎቻችን እንኳን ቀጣይነት የላቸውም። ትናንት በአንዱ ወረዳ የነበረው ዛሬ ሌላ ወረዳ ውስጥ ነው። አንዱ ክፍለ ሀገር የነበረው ሌላ ውስጥ ተጠቃ ሏል። የኢትዮጵያን ታሪክ የሚያጠና ሰው አንዱ የሚገጥመው ችግር ትናንት አንድ ስም የነበረው ቦታ ዛሬ ማን ተብሎ አንድ ሚጠራ ማወቅ ነው።

ወያላው «ተፈሪ መኮንን ተፈሪ መኮንን» እያለ ይጣራል። መግንሥት «እንጠጦ አጠቃላይ» ብሎ ነው የሚያውቀው። ወያላው «አብዮት አብዮት» ብሎ ነው የሚያውቁት። በይፋ «መስቀል አደባባይ» ተብሎ ነው የሚታወቀው። አውቶቡስ ተራ «ናዝሬት ናዝሬት ናዝሬት» እያለ ባለ አውቶቡስ ያለ ፍራል። ሚዲያው ደግሞ «እዳማ አዳማ» ይላል። አውቶቡስ «ደብረ ዘይት ደብረ ዘይት» ይላል ሚዲያው ስለ ቢሾፍቱ ያወራል። የኢትዮጵያ ቀጣይነት የት ላይ ይሆን መገለጫው። እኛ ቤታችንን ሳንቀይር ቀበሌያችን ስንት ጊዜ በላያችን ላይ ተቀያየረ?

የእኔ አባት፤ እኔ እና ልጄ እንኳን አንድ ዓይነት የኢትዮጵያ ሕዝብ መዝሙር አንችልም። አባቴ «ኢትዮጵያ ሆይ ደስ ይበልሽ» የሚለውን ዘምሮ አደገ፤ እኔ ደግሞ «ኢትዮጵያ ኢትዮጵያ ቅደሚ» እያልኩ ተማርኩ፤ ልጄ ደግሞ «የጀግንነት ክብር» የሚለውን ነው እየዘመረ ያለው። ምናልባት የልጅ ልጄ ደግሞ ሌላ ይሆናል የሚዘምረው። አንድ ቤተሰብ ተሰብስቦ አንድ ዓይነት የሕዝብ መዝሙር እንኳን መዘመር ካልቻለ የኢትዮጵያ ቀጣይነት ምኑ ላይ ነው?

ከመሠረቱ የሚለያይ ለንት ሕገ መንግሥት አረቀቅን? ከማሻሻል /አሜን ድሜንት/ ይልቅ ከመሠረቱ ቀይር አዲስ መጀመሩን ለምን መረጥን? የሚነሱ ስቴር መሥሪያ ቤቶቻችን ስንት ጊዜ ስማቸውም፤ ግብራቸውም ተቀያየረ? የትምህርት ቤቶቻችን፤ የሀብ፣ ታሎቻችን፤ የመንገዶቻችን ስሞች ስንት ጊዜ ተለዋወጡ? በሺ ዓመታት የሚቆጠር ታሪክ ባላት ሀገር ከመቶ ዓመታት የዘለለ ታሪክ ያለው ነገር መቼ አለን?

እያደገ እና እየተያያዘ ከሚሄድ ነገር ይልቅ እየፈረሰና እንደ አዲስ እየተመሠረተ የሚሄደው ነገራችን ይበዛል። ስለ ኢትዮጵያ ታሪክ መሠረታዊ በሆነው ነገር እንኳን የትናንት ወዲያው ትውልድ፤ የትናንቱ እና የዛሬው ትውልድ ተመሳሳይ ለውቀት እና ተግባራት የለውም። የተማርነው ነገር

ከመሠረቱ ፍጹም የተለያየ ነው። አንዳንድ ጊዜ መሠረታዊ በሆኑ ነገሮች እንኳን ልጆቻችንን ማለጠናት የማንችልበት ደረጃ ላይ እንደርሳለን። አነርሱ እውነት የሚሉት እና እኛ እውነት የምንለው ተለያይቷልና።

ከእኩልነት ተሻግረን ሮሐ ለንገባ ርግፍ አድርገን የእኩልነትን ነገር ትተን ነው። ሮሐን ትተን ሽዋ ለንገባም የሮሐን ሥልጣኔ የጠላት ገንዘብ ይመስል ከነ ሁለመናው ትተን ነው። ከሽዋ ተነሥተን ጎንደር ለንገባም እንዲሁ፤ ከጎንደር እንከባር፤ ከእንከባር አዲስ አበባ አንዱን አፍርሰን ሌላ ነው ለንገባ የኖርነው። ከኛ በፊት ለነበሩት ዕውቀት ሰጥተን፤ በትናንቱ መሠረት ላይ ተመሥርተን፤ ቀጣይነት ያለው ሥልጣኔና ዕድገት እንዲኖረን መትጋታችንን እጠራጠራለሁ።

እስካሁን ድረስ በየዘመናቱ እና በየትውልዱ መካከል ኢትዮጵያውያንን በተሻለ መንገድ ያግባባ የሚመለለኝ የባንዴራ ጉዳይ ነው። እርሱም ቢሆን «ከሞላ አንበላ» ዓርማ ወደ «ማጭድ እና መደሻ» ከዚያም ወደ «አንጸባራቂዋ ኮከብ» የተሸጋገረ ምልክት ቢደረግለትም፤ «አረንጓዴ፤ ቢጫ፤ ቀይ» የሚለው ጉበር ግን ሳይለወጥ ለረዥም ዘመን የመቆየት ዕድል አግኝቷል። በዚህም ያተካላ በትውልድ መካከል የመግባቢያ ለነድ ለመሆን በቅቷል።

የኢትዮጵያን ቀጣይነት የምናይበት፤ ለልጆቻችን ለምናሳይበት በታው ፤ ሁኔታው የትና እንዴት ነው? የዚህላ ባለቤቱ ማን ነው? ከርእዮት ዓለም ተጽዕኖ፤ ከአድሎአዊነት እና ከተለዋዋጭነት ነጻ ሆኖ የትናንቱን ከዛሬ ጋር፤ የዛሬውንም ከነገ ጋር ለማያያዝ የሚያስችለንን ሥዕል ጠብቆ የሚያቆየን፤ «የኢትዮጵያን ቀጣይነት» የሚያሳየን ማን ነው? የቱ ነው ማዕከላዊው በታ? የት ሄደን እንደዋ? የትሰ ሄደን ለልጆቻችን እናሳየው?

ይህ ነው ቁልፉ ጥያቄ።

ዌስት ሚኒሶትር፤ ሱዳን

አይከን መግደል

አሁን በነአቡቱን ቪላ አገር ነው ያለሁት። ይህኛ በዓለም የከበሩ ማዕድናት ገበያነቷ የታወቀችው በርሚንግሃም ከተማ ግርግር የሌለበት የተረጋጋች ከተማ ናት። በርግጥ ከዓርብ ምሽት ጀምሮ አለማየት ነው። በእንግሊዝ የታወቀ የማታ ክበቦች እና መጠጥ ቤቶች የሚገኙት በዚችው ከተማ ነውና ከመላዋ እንግሊዝ በነዚህ ቦታዎች የሳምንቱን መጨረሻ ለማላለፍ የሚሳገጁት ብዙዎች ናቸው።

ያንን የከበሩ ማዕድናት ገበያ በእግሬ እየተዘዋወርኩ በመጎብኘት ላይ እያለሁ አንድ ፈረንጅ ከአጠገቤ ቆሞ ከየት ነህ? ሲል ጠየቀኝ። እዚህ ሀገር መቼም በየሄዳችሁበት ቦታ የሚያለለጁትሁ ጥያቄ where are you from? የሚል ጥያቄ ነው። እኔም ከኢትዮጵያ የመጣሁ መሆኔን ነገርኩት። ከመጣሁ ምን ያህል ጊዜ እንደሆነኝ፤ እንግሊዝን እንዴት እንዳገኝኋት፤ መቼ እንደምመለስ እያከታተለ ጠየቀኝ። እኔም አጠር አጠር ያለ መልስ ሰጠሁ።

በድንገትም «እኔ ኢትዮጵያ ውስጥ አራት ዓመት ሠርቻለሁ፤ ስለ ሀገራችሁም መጠነኛ ጥናት ለራሴ አድርጌያለሁ፤ የምትገርም፤ የምትደነቅ፤ ገና ብዙ ያልተነካ እና ያልታወቀ ነገር ያላት ሀገር አለቻችሁ። እናንተ ኢትዮጵያውያን ግን ታናድዳላችሁ» አለኝ።

እኔም እዚያ ሀገር በነበረ ጊዜ ምናልባት እንዳችኝ ግር ገጥሞት ለኛ ጥላቻ አድርገን ይሆናል ብዬ «እንዴት?» ስለ ጠየቅኩት።

«ሀገራችሁን መግደል ትችሉበታላችሁ። እኔ አንድ ሁልጊዜ ላለበው የሚያበላጩኝ ነገር አለ። እንደ አንተ ሌሎችን ኢትዮጵያውያንን ሳገኝ ላልነግራቸው አላልፍም። ለምሳሌ ዐፄ ኃይለ ሥላሴን ውላድ። ለብዙ አፍሪካ ሀገር ነጻ መውጣት አስተዋጽዖ አድርገዋል። በብዙ ጥቁር ሕዝቦችም ዘንድ እንደ አምላክ እስከ መቆጠር ድርሰዋል። በጥቂሮች ታሪክ ውስጥ የርሳቸውን ያህል ቦታ ያገኘ የለም። እናንተ ግን ገደላችኋቸው፤ ርግጥ ነው በሕዝባቸው ላይ ጥፋት እጥፍተው ይሆናል። ተመልከት የኛን ነገሥታት፤ ብዙ በሕገ-መንግሥት ሠርተዋል። ነገር ግን ጥቅማቸው ይበልጥብናል ብለን ተውናቸው። ጥፋት ላያጠፋ የኖረ ሥርዎ መንግሥት በዓለም ላይ የለም።

ነገር ግን ንጉሡን ከምትገድሏቸው ይልቅ ብታኖሯቸው ኖሮ እርሳቸውን ፍለጋ ወደ ኢትዮጵያ የሚመጡት ጥቁር ሕዝቦች ለእናንተ የቱረበት ገቢ ፤ ለሀገሪቱም መልካም አመለካከትን ያተርፉ ነበር። የኢትዮጵያ ጉዳይ

የመላው ጥቁር ሕዝብ ጉዳይ እንዲሆን ታደርጉ ነበር። እስቲ ዘወርወር በል። አረንጓዴ ቢጫ ቀይ ባንዴራችሁን የት ነው የምታገኘው። በጥቁር ሕዝቦች ደረት፤ ጆሮ፤ ፀጌ፤ ልብስ ላይ። እናንተ እትመኑበት። አምላክነታችሁን ማመንክ የግድ አይጠበቅባችሁም። ለሚያምኑት ሰዎች ተውላቸው። የአናንተ ሥራ ያንን ማጋነን ብቻ ነው።

«እኛ አንግሊዞች እርሳቸውን ብናገኛቸው ኖሮ፤ አምላክ ናቸው፤ የጥቁር ሕዝብ አሰንታ ናቸው የሚሰው አመለካከት ይበልጥ እንዲሰፋፋ ገንዘብ ሁሉ በከፊልን ነበር። በየአጋጣሚው ሁሉ የሚዲያ ሽፋን አየሰጠን ባጋነንነው ነበር። ከዚያ በኋላ ቤታቸው ይጎበኛል፤ ምስላቸው ይሸጣል፤ ቲሽርቱ ይመረታል፤ በዓላቸውን ለማክበር ዓለም እንዲበበሰብ ይደረጋል። ይህ ሁሉ ገቢ ነው። ገቢ ብቻም ሳይሆን የእንግሊዝን ጉዳይ አንግሊዛውያን ባልሆኑ ሰዎች ልብ ውስጥ ማበቀመጥም ጭምር ነው።

ፊቱ ቀይ እየሆነ ይበልጥ ድምፁን ከፍ እያደረገው መጣ። በእካባቢያችን የቆሙት እና የሚያልፉት ቀና ብሰው ያይኖራል። ጥቁር እና ነጭ ሲጨቃጨቅ አይተው አያውቁም መሰሰኝ። አብረውኝ ያሉት ጓደኞቼም ግራ ተጋብተዋል። እኔ ግን ሃላቡ በሰላባችን እንዲቀጥል ገፋፋሁት።

«እንደኔ ለምንት እነ ቦብ ማርሌ የራስ ተፈሪን ለምንት ያስፋፋት አይ ከን ፍለጋ ነው። በትምህርት ቤታቸው የተማሯቸው፤ በሚዲያው የሚለሟቸው፤ ጀግና የሚባሉት፤ ታላቅ የሚባሉት ሁሉ ነጮች ናቸው። ሕዝባቸውን ለነጻነት፤ ለእኩልነት እና ለልዕልና ለመቀበቅስ እንድ አይከን አስፈሰጋቸው። ያን ጊዜ ነው ተፈሪን ያገኙት። ሕዝብ አይከን ይፈልጋል። አርአያ የሚያደርገው፤ የሚናገርበት፤ ሃላቡን ሲገልጥ የሚጠቅሰው፤ የሚዘፍንበት፤ መንገድ የሚሰይምለት፤ በልቡ አንድ ቦታ የሚሰጠው ይፈልጋል። ያንን ነው እነ ቦብ የፈጠሩት። እናንተ ገደላችሁባቸው።

«በሎሞን ደቢቶች ውስጥ የሚኖሩ ጥንታውያን ሕዝቦች አሉ። የንግሥታችንን ባል ከአምላክ የተላከ መልክተኛ ነው ብለው ያምናሉ። የልደት በዓሉን ያክብራሉ። እንግሊዛውያኑ ምን እንዳደረጉ ታውቃለህ? ገንዘብ ከፍለው የንጉሡ ሰባኛ የልደት ቀን ሲከበር ለንደን አመጣቸው። ከንጉሡ ጋር አስተዋወቁቸው። ሀገራቸው ገብተውም ይህንኑ ነገር አንዲያስፋፋ አደረጓቸው።

«አይከኖቻችሁን በመሰበር እና በማጥፋት የምታገኙት ጥቅም ነው አል ታየኝ ያለው። በእንግሊዝ እና በፈረንሳይ የባሕር ድንበር እጠገብ ለጋታ ክርስቲ የገዛቸውና አንድ ሁለት መጻሕፍት የጻፈችበት ቤት አለ። ካሉን የቱሪስት መጻረሻዎች እንዲሁ ለመሆን በቅቷል። ግቢውን ለማየት ትከፍላለህ፤

የጻፈችበትን ወንበር እና ጠረጴዛ ለማየት ደግሞ እንደ ገና ትከፍላለህ። ወንበር የጠረጴዛዋ፤ አልጋዋ፤ ምንጣ፤ ወዘተ በየመልካቸው ተቀምጠው ይጎበኛሉ።

«እኔ ኢትዮጵያ ውስጥ በነበርኩ ጊዜ የአበበ ቢቂላን ታሪክ ለማወቅ ጓጉፄ ምንም ነገር አጣሁ። አበበ ቢቂላ እንግሊዛዊ ቢሆን ኖሮ ቤቱ፤ ወንበር፤ ይሰማመድበት የነበረው ቦታ፤ መቃብሩ፤ ሚዳኦዎቹ፤ ፎቶግራፎቹ ወዘተ በሥነ ሥርዓት ተቀምጠው እያስከፈልን ነበር የምናስገባንው። አበበ ቢቂላኮ በጥቁር ሕዝቦች ዘንድ አሎም፤ ገብርቅ በሆነበት ጊዜ ብቅ ብሎ እዲስ ምእራፍ የከፈተ የጥቁር ሕዝቦች አይከን ነው። ምኒሊክ በአድዋ የሠራውን ነው አበበ በአሎም፤ የሠራው። ሁለቱም ለጥቁር ሕዝቦች አይቻልም የተባሉትን ነው ያደረጉት። በመላዋ አፍሪካ፤ በመላው ካሪቢያን ሰለ እርሱ አያስተዋወቅን አያሌ ጎብኝዎችን ነበር የምንስብበት።

«አድዋ ሃድ፤ ያ የጥቁር ሕዝቦች የነጻነት ታሪክ መነሻ ቦታ ምንም ነገር አታገኝበትም። ለትግበናው የምትችል ነገር የለም። ጦርነቱ የት ተደረገ? ማን የት ቦታ ተዋጋ? ምን ዓይነት ትጥቅ ታጥቀው ነበር? ምን ይባሉ ነበር? ምንም የምታየው ነገር አልነበረም። እኛ ብናገኘው ኖሮ አናሳያችሁ ነበር። ለመላው አፍሪካ ሕዝቦች በመንደር በመንደር አከፋፍለን ሁሉም አድዋ ቤቱ እንዲሆን እናደርገው ነበር። እያንዳንዱን ቦታ እንደየታሪኩ አዘጋጅተን፤ ፊል ሙን፤ ፎቶውን፤ ምሳሌን፤ ልብሱን፤ ደርድረን የሚለዩን ሰዎች መጻረሻ ነበር የምናደርገው። አድዋ እኮ ቢነገርለት ውሎ ቢነገርለት ሊያድር የሚገባ ታሪካዊ አይከናቸሁ ነው።

«በቢሲ ትከታተላለህ?» አሰኝ «አዎ»

«ዊኒስተን ቸርችልን እንዴት እንደሚሰብኩት ታያቸዋለህ። ይህንን ሰሞን እንኳን ከእኮኖሚው መውደቅ ጋር በተያያዘ በችግር ጊዜ የመራን ጀግና እያሉ ሲያሞክሩት ነበር። እናንተ ግን አያሌ የተጨቆኑ ሕዝቦች የሚኮሩበትን ምኒሊክን ከፋ ከፋውን ማውራት ይቀናችኋል።

«ተመልከት እንግሊዛውያን ስለ ዴቪድ ቤካም ለምን ደጋግመው የሚያወሩ ይመስሉሃል? እንደኔ ግምት እነ ክርስቲያን ሮናልዶ ክዴቪድ ቤካም የሚበልጡበት ነገር አላቸው። ነገር ግን ቤካም እንግሊዛዊ ነው። አይከን ነው። በሩቅ ሥሥራቅ ገበያዎች ውስጥ እንግሊዝ በቤካም ምክንያት የምታገኘውን ሰም እና ገበያ በሌላ ነገር እታገኘውም። በሰዚህም ሰለ ቤካም ደጋግሞ ደጋግሞ መነገር አለበት። እናንተ ቀንኳን ለሽልማታችሁ ቀን እንኳን እንደረሳችሁት ሰላማ ማመን ነው ያቃተኝ። እንዴት ነው አይከን መግደል የምትችሉበት?

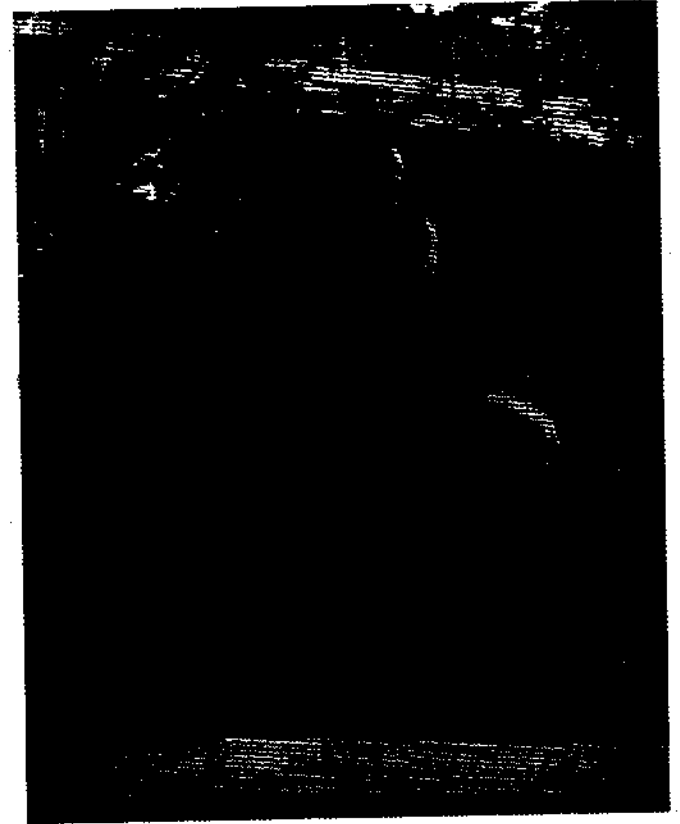
«አሁን ኃይሌ ገብረ ሥላሴን የመለሰ ተአምረኛ አትሌት አላችሁ። ግን ስለ ኃይሌ ገብረ ሥላሴ ማወቅ የሚፈልግ ሰው የት ነው መረጃ የሚያገኘው? የሚገባኝ ነገር አላችሁ? ፌዴሬሽኖችሁ አንድ እንኳን ሙዝየም እንደሌለው አይቻለሁ። ለምን?»

«ይቅርታ ብዙ ጨቀጨቅኩህ መስለኝ። በጣም ለለምናደድባችሁ ነው። ሀገራችሁም እያለሁ እንዲሁ ነበር አብረውኝ ከሚሠሩት ጋር የምጨቃጨቀው። ቀስል እድርገህ ውለድልኝ። ሃላቤን ለመግለጽ ያህል ብቻ እንጂ ለመተቸት የተናገርኩት አይደለም።»

እውነትም ለሰ ሀገራችን የተሻለ ግንዛቤ እንዳለው ተረድቻለሁ። በዚህ መንገድ የሚላበባቸውን ነገሮች ገልብጦ ስማስብ በመቻሉም ገርሞኛል። ስረኹም ስዓት መቆማችን የታወቀኝ ሲጨርስ ነው። እርሱ በጨርሰም ጎሊናዬ ግን አልጨረሰም ነበር። ከሠነዘራቸው ነገሮች የምስማማበትም የማልስማማበትም ነገር አለ። ነገር ግን «አይከናችሁን መግደል ታውቀበታላችሁ» ያለው ነገር ያብላለስኝ ጀመር። እውነት እንደዚያ ነን እንዴ?

በርሚንግሃም፣ እንግሊዝ

የመቅደላው ጌታ

ለገደን ከተማ ለጄኔራል ናፒየሪ የቆመው ሐውልት

እነሆ በዊንድዘር ቤተ መንግሥት እንገኛለን። ይህ ቤተ መንግሥት በዓለም ላይ በስፋቱ ተወዳዳሪ ያልተገኘለት አገልግሎት ስጭ ቤተ መንግሥት ነው። «ዊልያም ወራሪው» እየታባለ በሚጠራው የእንግሊዝ ንጉሥ/እኢአ

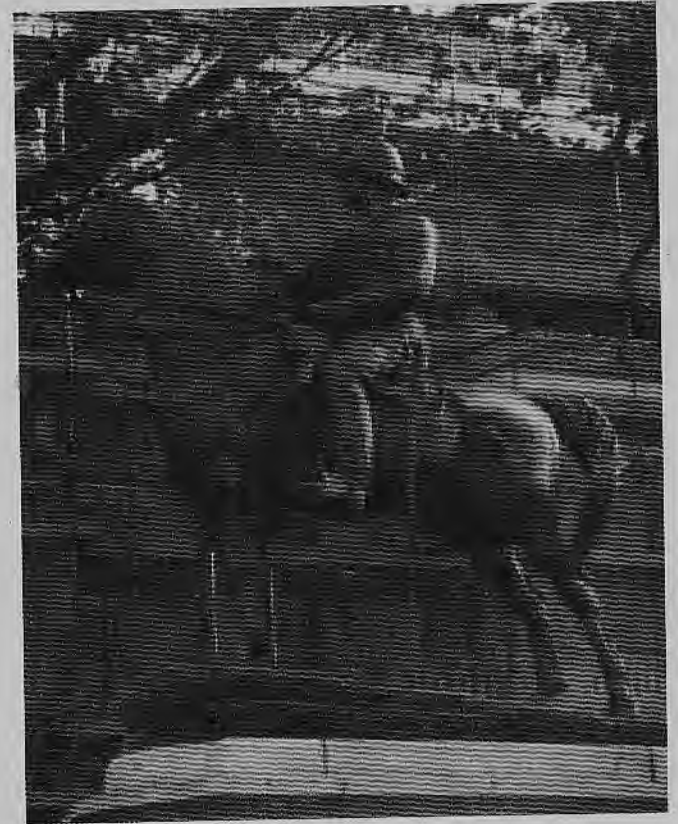
«አሁን ኃይሌ ገብረ ሥላሴን የመሰለ ተአምረኛ አትሌት አላችሁ። ግን ስለ ኃይሌ ገብረ ሥላሴ ማወቅ የሚፈልግ ሰው የት ነው መረጃ የሚያገኘው? የሚጎበኝ ነገር አላችሁ? ፌዴሬሽኖችሁ አንድ እንኳን ሙዝየም እንደሌለው አይቻለሁ። ለምን?»

«ይቅርታ ብዙ ጨቀጨቅኩህ መሰለኝ። በጣም ስለምናደድባችሁ ነው። ሀገራችሁም እያለሁ እንዲሁ ነበር አብረውኝ ከሚሠሩት ጋር የምጨቃጨቀው። ቀለል አድርገህ ውሰድልኝ። ሃሳቤን ለመግለጽ ያህል ብቻ እንጂ ለመተቸት የተናገርኩት አይደለም።»

እውነትም ስለ ሀገራችን የተሻለ ግንዛቤ እንዳለው ተረድቻለሁ። በዚህ መንገድ የሚላስባቸውን ነገሮች ገልብጦ ለማስብ በመቻሉም ገርሞኛል። ለረዥም ሰዓት መቆማችን የታወቀኝ ሲጨርስ ነው። እርሱ በጨርስም ጎሊናዬ ግን አልጨረሰም ነበር። ከሠነዘራቸው ነገሮች የምስማማበትም የማልስማማበትም ነገር አለ። ነገር ግን «አይከናወኑን መግደል ታውቁበታላችሁ» ያለው ነገር ያብሰለስለኝ ጀመር። እውነት እንደዚያ ነን እንዴ?

በርሚንግሃም፣ እንግሊዝ

የመቅደላው ጌታ

ለንደን ከተማ ለጄኔራል ናፒየር የቆመው ሐውልት

እነሆ በዊንድዘር ቤተ መንግሥት እንገኛለን። ይህ ቤተ መንግሥት በዓለም ላይ በስፋቱ ተወዳዳሪ ያልተገኘለት አገልግሎት ሰጭ ቤተ መንግሥት ነው። «ዊልያም ወራሪው» እየታባለ በሚጠራው የእንግሊዝ ንጉሥ/እኤአ

1066 - 1087/ የተገነባው ይህ ቤተ መንግሥት 10.5 ሄክታር ሰፋት አለው። በውስጡ 951 ክፍሎች ሲኖሩት ከእነዚህም ውስጥ 225ቱ የመጃታ ክፍሎች ናቸው። ቤተ መንግሥቱ ለእንግሊዝ ንግሥት ኤልሳቤጥ በዓመት ሁለት ጊዜ /በሰሞን ትንሣኤ እና በሰኔ ወር/ ለማረፊያነት ያገለግላል።

ወደዚህ ቤተ መንግሥት የሄድኩት ልቅሰ ልደርሰ ነው። በሃገራችን ባሕል አንድ ሰው በሞተበት ጊዜ ተገኝቶ ያልቀበረና ልቅሰ ያልደረሰ ሰው ዘግይቶ ሲመጣ ወደ መቃብር ሄዶ የሚችን መቃብር አይቶ እርሙን ያወጣል። እኔም ወደዚህ ቤተ መንግሥት የሄድኩት በቤተ መንግሥቱ ግቢ ውስጥ በሚገኘው የቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን የሚገኘውን የልዑል ዓስማየሁ ቴዎድሮስን መቃብር ለማየት ነበር።

በመቅደላ ጦርነት ጊዜ በጄኔራል ናፒየሪ አማካኝነት ከአናቱ ጋር ወደ እንግሊዝ ተጓዘ። መንገድ ላይ እናቱ ዐርፋ ብቸኛ የሆነው ዓለማየሁ የንግሥት ቪክቶርያ ክብካቤ ሳይሰጥ በእንግሊዝ የንጉሣውያን ቤተሰቦች ዘንድ አደገ። ነገር ግን አንደ ሀገሩ አንደ ሕዝቡ የሚሆንለት አላገኘም። በ18 ዓመት ለድሜው ታምሞ ሞተ። በሀገሩ ቢሆን ኖሮ ሙሾ ወርደለት፤ ፍትሐት ደርሶለት፤ የውሎ ልቅሰ ተዘጋጅቶለት፤ ግጥም እና ዜማው አየወረደ ነበር የሚቀበረው። ይህንን ክብር በባዕድ ሀገር ያግኘው አያግኘው አላወቅኩም።

ትኩት ለመቀረጥ ወደ እንግዳ መቀበያው ስንገባ ረዥም ሰልፍ ነበር። እንዳይሰለፉን ሰለ ቤተ መንግሥቱ የሚያብራራ የምናነበው ብሮሽር ሰጡን። የምንነበኘው የዐፄ ፋሲልን ቤተ መንግሥት አይደለምና። መቼም እንግሊዞች ተራሰትን በመሳብ፤ በመከባከብ እና በሥርዓቱ በማስጎብኘት የሚመሰገን ባሕል አላቸው። በዓመት ከ12 ቢሊዮን ፓውንድ በላይ እንደሚገኙበት መረጃዎች ያመለክታሉ።

አዚያ ቦታ ቆሜ የፋሲልን ቤተ መንግሥት የነበኙበትን ጊዜ እስብ ኩት። አልፎ አልፎ ከተጻፈው ነገር በቀር በሥልጣን በቅርጽ፤ በዓይነት፤ በጽሑፍ፤ በቪዲዮ ታሪኩን ለመግለጥ የተደረገ ጥረት አልነበረም። ሌላው ቀርቶ የቤተ መንግሥቱን ታሪክ አስጎብኝዎቼ ደስ እንዳላቸው ይተርኩታል እንጂ ከነካርታው የተዘጋጀ መጽሐፍ እንኳን አላገኘሁም ነበር። «አዚህ ቦታ ይተኙበት ነበር» ብሎ ከመግለጥ ባለፈ በዚያ ዘመን የነበረውን አልጋ አፈላ ልንወይንም እስመሰሉ ሠርቶ ለማሳየት አይሞክርም።

ዊንድዘር ቤተ መንግሥትን ሰትነበኝ ግን ያን ጊዜ የነበረው ሳሎን፤ አልጋ፤ ማዕድ ቤት ከነቀሳቁሱ ትንበኝታላችሁ፤ ደሮዎች እና በጎች እንዴት

ይታረዱ አንደነበር በላስቲክ በተሠራ ቅርጽ ታይታላችሁ። ይጠቀሙበት የነበረው መሣርያ፤ ቢላዋው፤ ሰሐኑ አልቀራቸውም። ታዲያ እነ ዐፄ ፋሲል ቢያንሰ ሞሰብ አልነበራቸውም፤ ይቀመጡበት የነበረውን ወንበር፤ ይጫወቱበት የነበረውን ገበጣ፤ ድስቱን እና መከተፊያውን፤ የዘመኑ ሰዎች ይጠቀሙበት የነበረውን መሣርያ፤ ልብላቸውን እና ምንጣፋቸውን በየገዳማቱ ከሚገኙት ቅሪቶች ገልብጦ በመሥራት ማሳየት አቅቶን ነው?

በጥንታዊው የእሳሳል ዘይቤ የጥንቱን ሁኔታ ስለን በየገድግዳው ብናስቀምጠው፤ ፎቶ እንሥተን ስቲሪስቱ ብንሸጠው፤ ፖስት ካርድ ብናደርገው ሀገር ስለሚያሳድግ ከመጀመርያው መታሰብ የለበትም፤

የሃያኛዋን ከፍለ ዘመን ኢትዮጵያ የሚያሳየው የአዲስ አበባው ቤተ መንግሥትሰ ቢጎበኝ ምን ይለዋል? ነፍሳቸውን ይማርና የቤተ መንግሥቱ ኃላፊ የነበሩት ብርጋድዬር ጄኔራል ፍሬ ሰንበት ዓምዴ አያሌ ቅርቦችን አስባስበዋል።

የዊንድዘርን ቤተ መንግሥት በየክፍሎቹ አያዩን፤ በኛም ሰንፍፍ አየተና ደድን ወደ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ገባን። ከመግቢያው ስር አጠገብ የቤተ መንግሥት አስጎብኝዎችን ልብስ የሰለሱ በለድሜ ጠና ያሉ ሰው አገኘን። ጠጋ አልገና «የዓለማየሁ ቴዎድሮስን መቃብር ለማየት ነበር» አልናቸው። «ኢትዮጵያውያን ናቸው?» ሊሉ ጠየቁን። እኛም በአዎንታ ራሳችንን ነቀነን። «ብዙ ጊዜ ነጮች እና ኢትዮጵያውያን ያልሆኑ ጥቁሮች ናቸው የሚጠይቁን» ሊሉ በመገረም ተናገሩ። ከዚያም እየመሩ ይዘውን ሄዱ። በበሩ ገብታችሁ ወደ ግራ ትታጠፉና ግድግዳውን ጨርሳችሁ ወደ ቀኝ ልትዞሩ ስትሉ ማዕዘኑ ላይ የዓለማየሁን መቃብር ታገኙታላችሁ።

ከላይ የመያር መስቀል፤ ዝቅ ብሎ ደግሞ የአንበሳ ሥላሴ ይታያል። ከአንበሳው ሥር በእንግሊዝኛ Near this spot lies buried Alema yehu /ከዚህ ቦታ አጠገብ ዓለማየሁ ተቀብሯል/ ይለና መልሶ በእማርኛ «ዓለማየሁ ቴዎድሮስ» ይላል። ቀጥሎም The Son of Theodor king of Abyssinia, Born 23 April 1861 Died 14 Nov. 1879. This tablet is placed here to his memory by Queen Victoria. /የአቢሲኒያ ንጉሥ የቴዎድሮስ ልጅ፤ አጥራል 23 1861 ተወለደ፤ ኖቬምበር 14 ቀን 1879 ዐረፈ። ይህ ጽሑፍ ለእርሱ መታሰቢያ ይሆን ዘንድ በንግሥት ቪክቶርያ ተቀመጠለት/ ይላል። በመጨረሻም ልብን የሚነካ ጥቅስ ሠፍሯል I was stranger and ye took me in. ከጥቅሱ ሥርም የቅዱስ ጊዮርጊስ ሥልላ ይገኛል።

ዘም ብዬ ፈዝጄ አየው ነበር። በማያውቀው ሀገር፣ አባቱ እና እናቱ ሞተውበት፤ በልጅነት እድሜው እንዴት ይሆን ያሳለፈው? ምን ይሆን የተለማው? እርሱ ትናንት ያለ ፍላጎት ወደ መጣባት ሀገር ዛሬ የርሱ ወገኖች በፍላጎታቸው በረሃ እና ባሕር እያቋረጡ እንደሚመጡ ያውቅ ይሆን?

እነዚህ ሁሉ በገሊናዬ ሲያልፉ አስጎብኛችን «የእርሱ እባት ከጦርነቱ በፊት ራሳቸውን መግደላቸውን ዐውቃለሁ፤ የት ነው የተቀበሩት?» እሱና ጠየቁኝ። «መቅደሳ በሚባል ተራራ ላይ ነው» እልኩና መለስኩላቸው። «ምናልባት እዚያ ቢሆን ኖሮ በሀገሩ ባሕል የተሻለ ክብር ያገኝ ይሆናል» እሱና እንድ አስደንጋጭ ጥያቄ አመጡብኝ «እንዴት ነው መቅደሳ? መቼም መቃብሩን በሚገባ እንደያዛችሁት ተስፋ እደርጋለሁ፤ እዚህ ድረስ ዓለማየሁን ለማየት ከመጣችሁ እዚያ ያስውንማ በጣም ታከብሩታላችሁ ማለት ነው። እዚህ የሚመጡ እንዳንድ ጎብኝዎች ይጠይቁናል፤ እስኪ ስለ መቅደሳ ንገሩኝ?»

ነገር መጣ።

፩

ምን ብዬ ልንገራቸው። መቅደሳ የቱሪስት መዳረሻ እይደለም ልበላቸው? የልጆቻው መቃብር በባዕድ ሀገር ያገኘውን ክብር እባቱ በሀገሩ እላገኘውም ልበላቸው? መቅደሳ ላይ ሙዝየም የለም፤ የሚጎበኝ ነገር የለንም፤ የእባቱም መቃብር እንደ እንግዳ መቃብር ያለ ነው ልበላቸው? ሲፓስቶፖል የመቅደሳ እፈር ተሸከመው እንጂ በሥነ ሥርዓት አልተቀመጠም ልበላቸው? ዓለማየሁንስ መቃብሩን ሰው ይጎበኝዋል መቅደሳ የአባቱ መቃብር ግን ተራስቷል ልበላቸው? በቴዎድሮስ መቃብር ላይ የተጻፈ ታሪክ፤ የተሠራ ሙዝየም፤ የተሰበሰበ ቅርጽ የለም ልበላቸው? ጦርነት ካልመጣብን ቴዎድሮስ ትዝ እይለንም ልበላቸው? ራሳቸውን በጀግንነት መሠዋታቸውን እንጂ ሀገር ለማሳደግ፤ ቴክኖሎጂን ለመጠቀም፤ ራሱን ለመቻል፤ ከጥገኛነት ለመውጣት፤ ሀገርን ለማደራጀት የሠሩት ሥራ ትዝ ብሎን እያውቅም ልበላቸው? ከልማታቸውም ከጥፋቸውም ገና ትምህርት አልወሰድንም ልበላቸው? አዲሱ ትውልድ ከእርሳቸው የወረሰው ቁንዳላቸውን ብቻ ነው ልበላቸው?

ቴዎድሮስ የተዋጉት ከእንግሊዞች ጋር ነው። የተዋጋቸው እንግሊዞች ልጃቸውን በሥርዓት ይዘው፤ ሲሞት በሥርዓት ቀበሩት፤ ንግሥት ቪክቶርያም

መታሰቢያ እደረገችለት፤ ሀፄ ቴዎድሮስ የሞቱላት፤ የተዋጉላት፤ ኢትዮጵያ ግን ረባታቸዋለች ልበላቸው? መልሱን እልነገርኳቸውም፤ ዝም እልኳቸው።

«በል ከዚህ እንደወጣህ ወደ ኩዋንስ ጌት እና ኬሲንግተን ጎዳና ሂድና ከንጉሣችሁ ጋር የተዋጋውን ሰው ታገኘዋለህ» እሱኝ። እንዳሉኝም ከእነተርኔት ላይ እድራሻውን እውጥተን ወደዚያው በረርን።

ቦታው ላይ በንደርስ በፈረስ ላይ እንደሚጋልብ ሆኖ የታነፀ ሐውልት አገኘን። ከሐውልቱ ሥር የተጻፈውን ጽሑፍ ለማየት ዝቅ ስል በእንግሊዝኛ «ጀኔራል ናፒዬሪ፤ የመቅደሳው ጌታ Lord of Magdala» ይላል። ይህ መዓርግ የናፒዬሪ የልጅ ልጆች ሁሉ የሚጠሩበት መዓርግ ሆኗል። ልቤ በነዝን ተመታ። «የመቅደሳው ጌታ» መቅደሳ ላይ ተኝቷል። መቅደሳን የመረጣት፤ የከበራት እና ታሪክ የሠራባት የመቅደሳው ጌታ እንደ ተራ ሰው መቅደሳ ላይ ተኝቷል። እንግሊዞች ግን ሌላ የመቅደሳ ጌታ ሰይመው እርሱንም አክብረው፤ ለልጅ ልጆቹም መጠርያውን ስጥተው ሐውልቱን መሐል ለንደን ላይ አቁመውለታል። እዲስ አበባ ግን የመቅደሳው ጌታ ሐውልቱ የላትም።

ቆጣሪው ዘለለ

አነሆ ከነውካሰል ተነሥቼ ወደ ማንኛቸውም ቦታ ላይ ነኝ። ኒው ካሰልን ብዙ የሀገሪ ስፖርት አፍቃሪዎች በታወቀው የአገር ኳስ ክለብ በኒው ካሰትል ዩናይትድ አማካኝነት ያውቋታል። ፈጣኑ የእንግሊዝ ባቡር በኒው ካሰትል ገጠራማ ሜዳ ላይ ይከፈላል። የኢትዮ - ጅቡቲ ምድር ባቡር የዚህ ዕድል መቼ ይሆን የሚደርሰው? እያልኩ ነበር የምንዘው። እንደ ሰላሌ ሜዳ በተዘረጋው መስክ ላይ ከብቶች፣ በጎች እና ፈረሶች ተሠማርተው ይግጣሉ። በጎቹ ከማጠራቸው መነጠራቸው ሊያስደንቀኝ፣ እየገባ ያለውን የአውሮፓ ብርድ እንዲቋቋሙት ነው መሰል ፈረሶቹ ልብስ ስብሰው ሲገጡ ማየቴ ደግሞ ይበልጥ አስገራመኝ።

ከምሽቱ ሦስት ሰዓት ላይ ማንኛቸውም ደርሰን ወደ ቦልተን በማምራት እዳራችንን እዚያ አደረግን። ቦልተን በማንኛቸውም ግዛት የምትገኝ ከተማ ስትሆን በታከሲ የ45 ደቂቃ መንገድ ናት። ይህች ከተማ «ቦልተን ወንደረፍሰ» በተሰኘው ክሊብ በኢትዮጵያውያን ሠንድ ትታወቃለች።

እዳራችንን በቦልተን አድርገን ገና በጠዋቱ የማንኛቸውም ዩናይትድን ስታዲየም ለመነሳት ወደ አልድትራፎርድ ገሠገሥን። ወደ ልዕልት ዳያና ሀገር ወደ ዌልስ ከማምራቱ በፊት ይህንን ስታዲየም መነሳት ፈልገንዋለሁ። ባለፈው ዓርብ ከሰዓት በኋላ ዐሥር ሰዓት ተኩል ላይ አኔ ማንኛቸውም ከተማ ስገባ የገብኝት ሰዓቱ አብቅቶ ተዘግቶ ነበር ያገኘሁት። መቼም እንግሊዝ ውስጥ ከታሪካዊ ቦታዎቿ ሌላ አንድ አኩሰም እና ሳሊስሳ የመጣ ሁሉ የሚጎ በኛቸው ስታዲየሞቿን ነው።

የዓለም ሀብታሞች እና ታዋቂ ሰዎች የግብይት ምርጫ በሆነው በአልድ ትራፎርድ የገበያ አዳራሽ በኩል አድርገን ወደ ማንኛቸውም ስታዲየም ስናመራ አንድ ነገር ቀልፊን ሳበው። ነጠላ ጫማ ተጫምቶ፣ ያልተቆሰፈ ሽሚዝ ስብሰ እና ፀጉሩን አንጨብርፍ ፈጠን ፈጠን እያሰ የሚራመድ በመልክ እት የጽያዊ የሚመስል ሰው በመንገዱ ማዶ ታየኝ። ለአፍታ ቆም ብዬ አስተዋልኩትና አጠገቤ የነበሩ ጓደኞቼን «በሰላም ነው በማንኛቸውም ብርድ እንዲህ ለብሶ የሚሄደው?» እልኳቸው። አጠገቤ ያለው ልጅ «ቆጣሪው ዘለሉ ነው» አለኝ። ገርሞኝ እፍ ጥጪ አየሁት። «ትንሽ ነኝ ያደርገዋል ማለቱ ነው። እዚህ እንደዚያ ነው የሚባለው» አለኝ። «ምን ሆኖ ነው አንደዚህ የሆነው?»

ስለ በገዘን ጠየቅኩት። «ወረቀት ከልክሰውት» አለኝ ሌላው መለሰልኝ። «እና ቢከሰ ክሉት ስምን ሀገሩ አይመለስም?» አልኩ ሲያቀብጠኝ።

«እንዴ የተነሣ ስልክ መሰሉ» እንዴት ይመሰላል» አለኝ። 'የተነሣ ስልክ' ደግሞ ምን ይሆን የሚመስለው? አልኩ በልቤ።

«ያንን ሁሉ የሱዳን እና የሊቢያ በረሃ አቋርጦ መጥቶ ማን በቀላሉ ይመሰላል ብለህ ነው» ሊል ሌላው እብራርቶ መለሰልኝ። «ብዙ ነገር ተሰፋ እድርገህ ወይ ያስህን ሸጠህ ያስበሰዘያም ተበድረህ ነው ወደ ሱዳን የምትገባው። ከዚያ በረሃ ለበረሃ ተንከራትተህ የሞተው ሞቶ የተረፈው ሊቢያ ይገባል። እዚያም ቢሆን ከአሥር ቤት እና ከረሃብ ሞት ተርፈህ ትረግላ ትገባለህ። ያስችህን ገንዘብ ትከፍልና በዐሣ ማስገሪያ ጀልባ የሚዲትራንያን ባሕር እቋርጠህ ወደ ማልታ ደሴት ትመጣለህ። ጀልባው ለሁለት ለሦስት ሰው የተሠራ ቢሆንም ሃያ እና ሠላሳ ሆነህ ትጫናለህ። መካከል ላይ ሞተሩ ግሉ ከፊኑዳ አለቀለህ። ከተረፍክ ደግሞ ጣልያን ትገባለህ። ከጣልያን በስዊዘርላንድ እድርገህ በባቡር እየተሸሉኩክሉክህ ፈረንሳይ ትደርሳለህ። ፈረንሳይ ላይ ወደ እንግሊዝ የሚሄድ የዕቃ መጫኛ መኪና ፈልገህ ገንዘብ ከፍለህ ሾፌሩ ሳያውቅ ትገባለህ። ያስገባህ ሰውዬ ባወጣ ያውጣህ ብሎ ከኋላ ይዘጋብሃል። ምናልባት ያጋ ጠመህ የሥጋ መጫኛ ፍሪጅ ከሆነ እዚያው ደርቀህ ትሞታለህ። ስንቱ እንግሊዝ ሲደርስ ደርቆ ይገኛል መሰለህ። ሌላ ዕቃ ከሆነ ሰላም ትገባለህ። ከዚያ መኪናው ሲቆም ወርደህ እጅ ትለጣለህ። ይህንን ሁሉ ተንገላተህ፤ እዚህ እንግሊዝ ኬዝን አልቀበልም ሲሰህ ቆጣሪ ትዘላለህ»

«ያውምኩ እንግሊዝ ከገባህ አስና ሌላኛው ቀጠለ። «የገባህበት መኪና ወደ እንግሊዝ ላይመጣ ይችላል። የሚልኩህ ሰዎች ገንዘብ ብቻ ስለሚፈልጉ ያገኙት መኪና ውስጥ ይከቱሃል። ያ መኪና ወይ ሆላንድ ወይም ስዊዲን ሊወሰድህ ይችላል። እንግዲህ ልፋትህ ሁሉ ከንቱ ሆኖ ትታሠራለህ ማለት ነው» አለኝ የባሰውን ነገር አመጣው። ወደ አልድትራፎርድ የማንኛቸውም ዩናይትድ ስታዲየም ደርሰን ለመግባት ወረፋ ይዘናል። በየአሥር ደቂቃው ነው አንድ በድን ለጉብኝት የሚገባው።

«አንዱ እንዴት አንደመጣ ታውቃለህ» አለኝ መጀመርያ ስለ ቆጣሪ መዝሰል የነገረኝ ልጅ። «እዚህ ፈረንሳይ ስደተኛው ሁሉ ወደ እንግሊዝ ስመግባት የሚሰበሰቡት ወደብ አለች። እዚያ ወደ እንግሊዝ የሚገባ የጭነት

መኪና ያገኘና ከመኪናው ሥር ራሱን በቀበቶ አሥሮ ብረቱ ላይ ይጋደማል። መጀመርያ መኪናው በመርከብ ተጭኖ ባሕሩን ይሻገርና መሬት ሲደርስ መንዳት ይጀምራል። በመሐል ልጁ አግሩን ይደክመውና ከብረቱ ያወርደዋል። ያመኪና በፍጥነት ሲጓዝ መንገዱ ጫማውን ፍቆ ይጨርስውና እግሩን መፋቅ ይጀምራል። ከጭነት መኪናው ጓላ የቤት መኪና ይነዳ የነበረ አንድ ሾፌር ያየውና ለፖሊስ ይደውላል። ያ የጭነት መኪና በፖሊስ ተከብሮ ቆሞ ሲፈተሽ ልጁ ከሥር በቀበቶ ታሥሮ ተገኘ።

«እንደዚህ ሕይወትን ያህል ነገር ለአደጋ አጋልጦ የሚያስጥ ምን ነገር መጣ?» አልኩኝ ተገርሜ።

«ቤትዮዋን ፍለጋ ነዋ» አለኝ። «ምንድን ናት ቤትዮዋ?» ስል ጠየቅኩት «ፓውንዱ ላይ ያለችው ቤትዮ ናታ፤ እርሷ አልያዝ ብላን ነውከ እንዲህ መኪራ የምናየው። እስካሁን ድረስ ሃምሳ ብር እና መቶ ብር አይቼ አላውቅም። መኖሩንም አላውቅም» ሁሉም ሳቱ።

«ብዚህ ዓይነትኮ ብዙ ወገኖችን የአእምሮ ሕሙም ሆኗል ማለት ነው? አልኳቸው።

«እዚህ ሀገር ስትወጣ መጀመርያ ፈገግ ብለው እያሳሳቁ ነው የሚቀሰሁ። ቤት ይሰጡህና ደቻሳ ይመድቡልሃል»

«ደግሞ ደቻሳ ምንድን ነው?»

«ይሄ በየላምንቱ የሚሰጡን ሠላሳ አምስት ፓውንድ ነዋ»

«እሺ»

«እርሱን እየበላህ ችግር የለም ብለህ ስትዝናና አብረውህ ለመጡት የመኖርያ ፈቃድ ይሰጡና አንተን ይከለክሉሃል፤ ምግቡንም የቤት ኪራዩንም ደቻሳውንም ያቋርጡብሃል። ያን ጊዜ ቆጣሪ መልቀቅ ትጀምራለህ። በተለይ በበረሃ ከመጣህ አመጣጥህ ትዝ ባለህ ቁጥር ትለቅ ትለቅና ያው ቆጣሪ ትዝ ላለህ ማለት ነው።

«ያለበለዚያ ደግሞ እዚህ ሀገር ደርሰህ ጥገኛነት ልትጠይቅ ስትል ሰው ጥሩ የመከረህ መስሎት እዚህ ሀገር የአእምሮ በሽተኛ ከሆንክ ቶሎ አሳይለም ስለምታገኝ የአእምሮ ሕመምተኛ ነኝ በላቸው ብሎ ይመከርሃል። አንተም እውነት መስሎህ አሳይለም ኬዝ ስትሞላ የአእምሮ በሽተኛ ነኝ ትላለህ። ሰውም ትንሽ አክት አድርግ ስለሚልህ እንደ አእምሮ ሕመምተኛ ለመሆን ስትሞከር ወደ ሆስፒታል ይልኩሃል። እዚያም ትንሽ ይመረምሩህና መርፌ ይወጉሃል። ከዚያ በኋላ ሳታስበው ማበድ ትጀምራለህ ማለት ነው»

ለንደን እያለሁ የሰማሁት ታሪክ ትዝ አለኝ «ልጁ እዚህ ሀገር መጥቶ አሳይለም ይጠይቃል። ያው እንደተላመደው «ኬዝ» አጥንቶ። እዚህ ሀገር «ኬዝ» ይሠራል፤ «ኬዝ» ይጠናል። «የሚያበላው ኬዝ» ምንድን ነው ተብሎ፤ ኬዝ ሠሪ ጋ ተከፍሎ፤ ኬዝ ተጠንቶ ነው አሳይለም የሚገኘው።

ይህ ወገኖችንም እንዲሁ ኬዝ አሠርቶ ኬዝ አጥንቶ አሳይለም ጠየቀ። የቆየው ስደተኛ «ሰድሜህን ቀንሰኝ ጭንቀት አለብኝ በላቸው» እያለ ምክር ይወረውራል። ይህንን ካደረጉ የተሻለ ማጎበራዊ ዳረጎት ይገኛል ተብሎ ይታመናል። ታዲያ ይህ ወገኖችንም የሀገሩን ልጆች ምክር ስምቶ «ጭንቀት አለብኝ፤ አእምሮዬን ነካ ያደርገኛል» ይላቸዋል። እንግሊዞች ምን ጥኞች ናቸው ወደ አእምሮ ሕክምና ይልኩታል።

እነዚያ መካሪዎቹ «አሪፍ ልብስ ለብስህ አሪፍ መስለህ አትሂድ። እንደ ዕብድ ትንሽ ወፈፌ መስለህ ሂድ» ይሉታል። አለበሰሱ፤ ንግግሩ፤ ነገረ ሥራው በሙሉ ወፈፌ መስሎ ይቀርባል። ሰዎቹም ይህን እየጀመረው ነው ብለው ሆስፒታል አስተኝተው ይሄው መድኃኒት እየሰጡት ነው። ጤነኛ ሆኖ የአእምሮ ሕሙማንን መድኃኒት እየመስደ ከዚህ በኋላ ምን ጤና ይኖረዋል።

«ብዚህ ብቻ አይደለምከ ቆጣሪ የሚዘለት» አለ ደግሞ ሌላው። «እንዳ ጁ እዚህ ሀገር ሲገባ በአንደር ኤጅ /ከአሥራ ስምንት ዓመት በታች/ ኬዝ ሠርቶ ይሰጣል። እርሱከ የሠላሳ ዓመት ጎረምላ ይሆናል። ታዲያ አሥራ አራት አስራ አምስት ዓመቱ ነው ብለህ ኬዝ ትሠራለህ። ይቀበሉህና ለአሳዳጊ ይሰጡሃል። እንደ ልጆች መጨዋቻ ይቀርብልሃል። የልጆች መዝሙር ያስጠኑሃል። ጌም ይሰጥሃል። ሽዋሽዋሽ ትጫወታለህ፤ የፈረንጅ ጭቃ ይሰጡሃል። ሞግዚትህ ትቆጣጠርሃለች። አንተ እዚያ ሀገር ቤት ስንት ነገር ለምደህ እዚህ ሕፃን ሁን ሲለህ አእምሮህ መቀበል ያቅተውና ቆጣሪ ትዘላለህ።»

ይቼ ናት ጨዋታ

«እረ ልጆች ልጆች እንጫወት በጣም

ከእንግዲህ ልጅነት ተመልሶ አይመጣም»

የተባለው የደሮ መዝሙር በእንግሊዝ ሀገር «ዲስፕሎቭ» ሆኗል ማለት ነው። አበሻ እዚህ ሁለት ጊዜ ልጅ ሆኖ ልጅነትን መልሶ ካመጣው አዲስ የሳይንስ ግኝት ሆነ ማለት ይሄ አይደለም?

ቆይ ግን ይሄ ሁሉ ተደርጎ አንቀበልህም ካሉ ምንድን ነው የሚኮነው?

«ብቃ መጀመርያ ቆጣሪ ባለመዘለል መጣር ነው። ከዚያ ሰው እንደ ሆነው ትሆናለህ»

እስኪ እንመሰጋገን

ከተወሰኑ ቀናት በፊት ሎንደን ባለኩ አንዲት እናት ደወሉልኝ። በአንድ ጉዳይ ላይ ልጄቸውን እንዳናግርላቸው ነበር ያደውሉት። ልጄቸው የሁለት ዓመት ሕፃን እያለ ነበር ወደ እንግሊዝ የገቡት። አሁን ልጄቸው የዐሥራ ሁለት ዓመት ልጅ ገኗል። ከዐሥር ዓመታት በኋላ ወደ አገራቸው መግባት ይፈልጋሉ። ትልቅ ዕንቅፋት የኾነባቸው ልጄቸው ነው።

ልጄቸው ፊጽሞ ወደ ኢትዮጵያ መግባት አይፈልግም። እናት ደግሞ ልጄቸውን ጥላው መሄድ አይችሉም። የት ያደርጉታል። ለብዙ ጊዜ በማባባል ልምት በማንጓዝም ሐሳቡን ለማስቀየር ሞክረዋል፤ አልተሳካላቸውም። በዚህ መካከል ነው እንግዲህ የልጄቸውን ሐሳብ እንዳስቀይሮት ወደ እኔ የደወለት። እንደ ተገናኘን የቤተ ዘመድ ጨዋታ በንጩሃነት ቆየንና ቀስ ብዬ ልጄቸውን ለምን ወደ እገሩ መግባት እንዳልፈለገ ጠየቅኩት።

«ርጎብ ነው እዚያ ያለው፤ እርስ በርሳቸው ይገዳደላሉ፤ በየመንገዱ ለትሄድ ይገድሉኻል፤ መንግሥት ካገኘክ ያስርኻል፤ የመጫወቻ ቦታ የለኸም፤ ደግሞ መንገድ ላይ መሣርያ ይዘው የሚያስፈራሩ ሰዎች አሉ። ታዲያ ለምን እሄዳለኩ። "ሆረር ፈልግ" እኮ ነው እዚያ ያለው፤» አለኝ። እጅግ ደንገ ጥኩና፤ «ማን ነው ይህን ያለህ? ይህን መረጃ ከዬት ነው ያገኘኸው? እንዴትስ ልታምን ቻልኸ?» በል አከታትዬ ጠየቅኩት። «ገጸ ድር ላይ ላይ ይህን ነው የሚለው፤ እናቴ እና አባቴ ሁል ጊዜ ይህን ነው የሚያወሩት፤ አንድም ቀን በስ ኢትዮጵያ ጥሩ ሲያወሩ ሰምቼ አባውቅም፤ ስለ ጥሩ ሰዎች ሲያወሩ አልሰማቸውም፤ ሁልጊዜ "ሆረር" ነው የሚነግሩኝ፤ ደግሞ እነርሱ ራሳቸው በስ ነገሩን ነው ያመንኩት። ታዲያ እናቴ እና አባቴ ወደሚያማርሯት እገር ምን ላደርግ እሄዳለኩ፤» ነበር ያለኝ።

ወደ እናቴ ሄድኩና፤ «እናቴ! እናንተ በሥር ዓመት ሙሉ የገነባችኩትን የተላባቱ ግንብ እኔ በአንድ ሰዓት ለማፍረስ አልችልም። ዐውቃችኩትም ይኹን ላታውቁት ስለ እገሩ በጎ ነገር አልነገራችኩትም። ቢያንስ አሉታውን እና እዎንታውን እንኳን አመጣጥናችኩ አልነገራችኩትም። በዚህ

«የት ትኖራላችሁ?»

«ያገኘኸውን እየሠራህ ትታገላለህ፤ ወይ ከለው ጋር ትኖራለህ ያለበለዚያም ትከራያለህ። ባለፈው እንዲያውም አንዲት ልጅ ኪዝዋን አልቀበላት ብለው ከቤት አለወጧት። መኖርያ ስታጣ መንገድ ላይ ወጣች። ለንደን ትንንሽ ቀበሮዎች እሉ። ማታ ማታ ብቅ ይላሉ። ከፈራሃቸው ይጠጉሃል፤ ካባረር ካቸው ግን ይሸሻሉ። አንዱ ቀበሮ ሲከተላት ስትሸሽ፤ ሲከተላት ስትሸሽ፤ በመጨረሻ ትሮጣልች። ቀበሮውም እያደባ ይከተላታል። አንዱን መንገድ ተሻግሮ ስትሮጥ የመንገድ ካሜራ እርሷንም ቀበሮውንም ያነሣቸዋል። መንገዱን ተሻግሮ በመኪና ለሚያልፉ ባልና ሚስት እጇን ታውለበልባለች። ጠጋ ብለው ይቆሙና ይጠይቋታል። እርሷም ቀበሮ እያላደዳት መሆኑን ትነግራቸዋለች። ቀበሮውም አልፎ ብሎ ይቆማል። በዚህ መካከል ፖሊስቹ ፈልሙን እይተው ወደ አካባቢው ይመጣሉ። ልጅቷም ቤት ስለሌላት መንገድ ላይ ቀበሮ አግኝቷት እንዳ ባረራት ትነግራቸዋለች። በኋላ ታድያ ጉዳይዋ እንደገና ታይቶ የመኖርያ ፈቃድ ተሰጣት። እንዲያውም አንዳንድ አበሾች «እባክሽ ያንን ቀበሮ አስተዋውቁን» እያሉ ይተርጋሉት ነበር።

እየሰማኋቸው ያሉት ታሪኮች የሚያስፈሩም የሚገርሙም ናቸው። የኛ የኢትዮጵያውያን የሰደት ታሪክ በአስገራሚ እና በእሳዛኝ ገጠመኞች የተሞላ ነው። አንድ የሊድስ ነዋሪ «ሰደት» ማለት «ስትሄድ ደክሞህ ትሞታለህ» ማለት ነው ብሎ የነገረኝ እውነት ሳይሆን አይቀርም። አውሮፕላን የሚባል ሳያዩ እንግሊዝ ሀገር የገቡ ለንት ወገኖች አሉን?

ሰባ በድስት ሺ ተመልካች የሚይዘውን የማንቸስተር ዩናይትድን ለታዲያም ለመጎብኘት ተቃርበናል። ጉብኝቱ ስታዲየሙን የመገልገያ ከፍሎቹን እና የማንቸስተር ዩናይትድን ሙዝየም የሚያካትት ነው። በጠቅላላው ወደ ሁለት ሰዓት ይወስዳል ብሎናል አሰራር ነው። ለአንድ ሰው አሥራ ሁለት ፓውንድ ነው የሚያስከፍሉት። እኔ ግን ይህንን ሁሉ አላዛኝ ታሪክ ለምቼ በምኑ ልቤ አየው ይሆን?

አልድትራርርድ፣ ማንቸስተር፣ እንግሊዝ

ልጅ አክምሮ የሣላችኋት ኢትዮጵያ በአውነት ካላች እንኳን አርሱን ሂድ ልሰው እኔም አልሄድም። የተሳሳተውን ግንብ በሂደት አንድ ገነባችኩት ሁሉ በሂደት ነው ልታፈርሱት የምትችሉት፤» ብያቸው ወጣኩ።

ይህ ታሪክ አምባሳደር ዘውዴ ረታ በጻፉት «የኤርትራ ጉዳይ» በሚሰው መጽሐፋቸው ላይ ኤርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ እንድትሰማድረግ ከተጉ እንድትሳቅ ሰው ጋራ ያደረጉትን ውይይት አስታወሰች። አኒህ ሰው ኤርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ እንድትሰማድረግ አንዳልተጉ ሁሉ የአርሳቸው ልጆች ግን ኤርትራን ከኢትዮጵያ ለመለየት ነበር ሲታገሉ የነበሩት። ይህ እርስ በርስ የሚቀረነው ነገር አስገርጧቸው ነበር ዘውዴ ረታ እኒህን ሰው የጠየቋቸው። «አናንተ ኤርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ እንድትሰማድረግ ስትታገሉ ነበር። የእናንተ ልጆች ግን በተቃራኒው ኤርትራ ራሰዋን አንድነት ለማሳካት የሚታገሉ ኾኑ፤ ለምንድን ነው?» አኒያ ሰው የተናገሩት ነገር የሚደንቅ ነበር። «እኛ ከመዋሐድ በኋላ ብዙ ነገር ጠብቀን ነበር፤ አልኾንም። የምንውሰው ቤተ መቅዋሥት ነው። ብዙ የሚያሳዝን ነገር እናያለን። ከዚያም ወደ ቤታችን ተመልሰን መንግሥትን እናማለን፤ ልጆቻችንም ሁልጊዜ ስለ መንግሥት ክፉ ነገር ለናወራ፤ ስንማረር እና ለናወግዝ ይሰማሉ። ስለዚህም ከዚህ መንግሥት መላቀቅ አለብን ብለው ተነሡ፤» ነበር ያሉት።

ክፉ ነገሮችን ብቻ በማሰብ ሰው ማምጣት አይቻልም። በጨለማ ውስጥ ጭላንጭል፤ በመከራ ውስጥ ደስታን በሩቁ ለማየት እና በጎ አሳቢ ገሲና ለማግኘት ካልተቻለ በቀር። የምናማርራቸውን፤ የምንወቅላቸውን፤ የምንተቻቸውን፤ ይውረዱ የምንላቸውን፤ የምንጠላቸውን፤ የማንፈልጋቸውን፤ መኾን አልነበረባቸውም የምንላቸውን ብቻ አያሰብን የምንጓዝ ከኾነ ልጆቻችን ስለ አገራቸው የሚኖራቸው አመለካከት ይበላሻል። የሰንደኑ አዳጊ አንዳለው አናት እና አባታቸው የሚያማምሯትን አገር ሊወድዱ አይችሉም። ሰዎች በጎ ሠራ መኾን የሚችሉት ገነትን ሲናፍቁ አንጂ ሲከልን ሲፈሩ አይደለም።

በመገዳደል፤ በመጨፋጨፍ፤ በቀይ ሽብር እና በነጭ ሽብር፤ ነጻ በመውጣት እና በማውጣት፤ በመተቻቸት፤ በመወቃቀስ እና አርስ በርስ በመዋጋት ሞክረንዋል፤ ውጤቱም ዐይተነዋል። ከፉ ከፉውን ብቻ ማሳሳትን

በጎውን አንድንረሳ፤ አገራችን ከቶም ደግ ሰው ያልተፈጠረባት እንዲመስለን እያደረገ ነው። የወሬያችን ርእሰ ጉዳይም ሰትችት፤ ሰውቀሳ፤ ለማምገማ እና ለከሰሳ የተጋለጠ በመኾኑ በጎ ሠራዎች እና በጎ አሳቢዎች ቦታ አና አስተዋይ አያጡ ነው። በምግብ ሰዓት፤ በሻሂ ሰዓት፤ በሰብሰባ፤ በቡና ጊዜ፤ ምሬት እና ወቀሳ፤ ሐሜት እና መናናቅ ብቻ አየተሰመዱ በጎ ነገሮች እየተሰደዱ ነው።

ቤትዮዋ ጆሮዬ አይሰማም ብለው ሰላሰውሩ አይሰሙም ተብሎ ነበር አሉ የሚታመነው። አንድ ቀን ሁለት ሰዎች አጠገባቸው ኾነው ቤትዮዋን ማማት ጀመሩ። እርሳቸውም እየተናደዱ መጡና አላሰችሉ ብሏቸው፤ «አናንተ ምን አድርጌያችኹ ነው አንዲህ የምታብጠሰጥሉኝ?» ብለው ተቆጡ። ሰዎቹም ደን ግጠው፤ «አንዴ አማማ አልሰማም ይሉ አልነበረም አንዴ?» ብለው ጠየቋቸው። እኒያም ቤትዮ፤ «አንዴ ከፉ ከፉውንም አሰማለኩ፤» ብለው ተናገሩ አሉ። መተማማት፤ መተቻቸት፤ መወቃቀስ፤ መናናቅ እና መጠፋፋት በሚሠለጥንበት ባህል አንድ ከፉ ወሬ ሰዎችን የሚማርክ ነገር አይገኝም።

እሁን ግን እስኪ ልማዳችንን አንቀይረው። እስኪ እንመሰጋገን። የምናመሰግናቸው ሰዎች እየበዙ ካልመጡ የምንወቅላቸው ሰዎች አገሪቱን ማጣበባቸው የማይቀር ነው። ለበጎ ሐሳቦች እና ለበጎ ሥራዎች ፅውቅና የምንሰጥበት፤ የምናበረታታበት፤ የምናመሰግንበት ልማድ እስኪ ይኑረን። አገር የምታድገው የሚወቀሱ፤ የሚተቹ፤ የሚጠሉ፤ የሚነቀፉ፤ የማይፈለጉ ሰዎች በበዙ ቁጥር አይደሉም። የሚመሰገኑ፤ የሚከበሩ፤ የሚወደዱ ሰዎች በበዙ ቁጥር ነው።

ከምንጠላው ሰው አንኳን ቢኾን የሚመሰገንበትን ነገር ለይቶ አውጥቶ አርሷን በማቀጣጠል፤ የሚወደድበት የሚጠላበትን እንዲያሸንፈው ማድረግ ይቻላል። ታላቁ ቻይናዊ ሊቅ ኮንፊሸየስ፤ «ሺሕ ጊዜ ጨለማን ከመውቀስ እንድትሻማ ማብራት ይቻላል» አንዳለው። እንዲህ መኾን አልነበረበትም እያልን መውቀስ ብቻ ሰው ላለመጣልንምና እንዲህ በማድረግክ ልትደነቅ ይገባል ብለን እስኪ እናመሰግንነው።

የሚመሰገኑ ሰዎች በተቀበሩ ቁጥር፤ በጎ የሠሩ ሰዎች ፅውቅና በተነፈሩ ቁጥር፤ በጎ ሠራዎች ወይም ደግሞ በጎ ሥራዎችን የሚያወጣ፤ የሚና

ገርሳቸውም በጠፋ ቁጥር ልጆቻችን እርእያ ያጣሉ። ከፋ ማለት እንደ እገላ ነው፤ መልካም ማለትስ እንደ ማን ነው? ብለው ለሚያነሡት ጥያቄ መልስ እያገኙም።

በሕይወታችን፤ በኑሯችን፤ በትምህርታችን፤ በሥራችን፤ እስተዋፅኦ ያደረጉ ሊመለከቱ የሚገባቸው ለዎች የሉንምን? በየእካባቢያችን፤ በየመሥሪያ ቤታችን፤ በየቀበሌያችን ለሕዝባቸው በጎ ሥራ የሠሩ ዜጎች የሉንምን? በታሪካችን ውስጥ ዛሬ ለደረሰንበት ደረጃ ሕይወታቸውን የሠጧ ዜጎች የሉንምን? የዛሬ ሰባታችን የእኛ ብቻ ነውን? ለእነዚህ ሰዎች መቼ ነው ምሰጋና የምናቀርብላቸው? በሚወቀሱት ሰዎች ምክንያትኮ ሥራቸው እና አስተዋፅኦዎቻቸው ተደብቆ ቀረ። በጎ ሠሪዎችም የበጎ ሥራን ጥቅም ተረድተውት እንዳይበረቱ እደረግናቸው። «እይዞኸ» መንገድ ያስኬዳል፤» ይላል ያገሬ ገበሬ የማበረታታትን ጥቅም ቢያሰረዳ። ስለ በጎ ሥራ እና ሠሪዎች የሚናገር በመጥፋቱ የተነሣ እንደነርሱ ወይም ከእነርሱ በተሻለ የሚሠራ ላናፈራ ልንቀር ነው።

ይህን ሰሞን ያገኘሱትን የፕሮፌሰር ጌታቸው ገይሌን «አንዳፍታላቸው» የሚለውን መጽሐፍ ላነብ፤ ፕሮፌሰር መሰፍን ወልደ ማርያም የወሎን ርገብ ለማጋለጥ የሠሩትን ታሪክ ይዩኩ። እስከ ዛሬ የወሎን ርገብ የማጋለጥ ታሪክ ሲነሣ የየኛታን ዲሞክራሲን እንጂ የኒህን ሰው ታሪክ የሚያነሳው ወይ የለም ወይም ጥቂቱ ነው። እንዲህ ያለ ታሪካዊ ሥራ ሠርተው ሥራቸው ግን ተቀብሮ የቀረ ሰንት ኢትዮጵያውያን፤ እኛ ለንተቻች እና ለን ወቃቀሰ፤ እገር እና መንግሥት ለናማ እኛም ላናውቃቸው ለሥራቸውም ሰውቅና ላንለጥላቸው ከእጠገባችን እምልጠውን ይኸን?

ፈቷ በእሳት የተቃጠለ እናት የነበረችው እንደ ልጅ ነበረ። ምን ጊዜም ሲወራ የሚለማው ስለ እናቱ የተቃጠለ ፊት ስለነበረ በእናቱ ያፍር ነበር። ለንደኞቹም ስለ እናቱ ለይናገርም፤ እናቱም ከንደኞቹ ጋራ እንድትገናኝ እይፈልገም ነበር። በኋላም እድገት ስልቅ ደረጃ ላይ ሲደርስ እናቱን የቤት ሠራተኛዬ ናት ብሎ ነበር የሚያስተዋውቃት። እናቱም ነገሩ ሁሉ ከምትታገሠው በላይ ሲኸንባት እንደ ቀን ጠራችው።

«ለመኾኑ ፊቱ ለምን እንዲህ እንደ ተቃጠለ ታውቃለኸን?» ሰትል ጠየቀችው። እርሱም ምንም እንደማያውቅ ነገራት። እርሷም እንዲህ አለችው፤ «ልጅ ኾነህ አንተን ቤት ውስጥ እስተኝቼ ከውጭ እህል ላለጣ እሳት ተነሣ። የእሳቱ ነበልባልም በእንድ ጊዜ ቤቱን ሞላው። እኔም ያንተ መቃጠል ሰላላ ለበኝ እየሮኸኩ ወደ ውስጥ ገብቼ በልብሰ ሽፍኜ አንተን አወጣኸሁ። አንተን እድናለኸ ብዬም እኔ ተቃጠልኸ። ዐየኸ፤ ያን ጊዜ ለራሴ ባብብ ኖሮ እተውኸና ትቃጠል ነበር። እኔ ግን ከራሴ በላይ ላንተ በማሰቤ በእሳት ውስጥ ገብቼ አወጣኸሁ። የእኔ ውበት ካንተ ላይ ነው፤ ያንተ ጠባላ ደግሞ ከእኔ ላይ ነው» ብላ ነገረችው።

ጠባላችንን ተሸከመው ምሰጋናውን ያጡ ለንት ወገኖቻችን አሉ። ከፋ ከፋውን ብቻ እየተነጋገርን ለማመሰገን፤ ለማክበር፤ ለማድነቅ፤ ለማበረታታት ዕድልኮ እላገኘንም።

እስኪ በዓመት እንድ ቀን የምሰጋና ቀን ይኑረን - በመንግሥት ደረጃ፤ በፓርቲ ደረጃ፤ በተቋም ደረጃ፤ በእካባቢ፤ በትምህርት ቤት፤ በቤተሰብ መልካም የሠሩ፤ ለሕይወታችን መቃናት አስተዋፅኦ ያደረጉ፤ በበጎ ሐላባቸው እና በበጎ ሥራቸው እርእያ የሚኾኑ፤ ለእገራቸው እና ለሕዝባቸው የሚችሉትን ሁሉ ያደረጉ ሰዎች የሚመሰገኑበት ቀን። የግድ ተሰማምተን፤ ኮሚቴ እቋቋመን መምረጥ የለብንም። የሚያደርገው ካለ ግን እስየኹ። በግላችን፤ በእካባቢያችን፤ በቤተሰባችን እኛ፤ መልካም ሠርቷል፤ መልካም ሥራውንም ልናደንቅለት፤ ልናውቀለት ይገባል፤ በርታ ጠንክር ልንለው ያስፈልጋል፤ የምንለውን እካል ወይም ለው ቢቻል በእካል፤ ባይቻል በሌላ እና በደብዳቤ «እግዜር ይስጥልን» የምንልበት ቀን።

በቤተሰብ ደረጃ በዚያ ዓመት በጠባቤ፤ በሥራው፤ በትምህርቱ... ወዘተ የተሻለ ኸኖ የተገኘውን ከማመሰገን ጀምሮ እስከ መንግሥት ባለሥልጣናት እና ታዋቂ ሰዎች ድረስ የሚደርስ የመመስጋገኛ ቀን። ሌላው ቀርቶ ባል እና ሚስት እንኳን መጨቃጨቅ እቁመው እንደ ለሌላው ያደረጉላቸውን በጎ ነገር የሚያወሩበት፤ የሚያደንቁበት ቀን። ተቃዋሚዎች ገዥው ፓርቲ የሠራቸውን በጎ በጎ ሥራዎች፤ ገዥው ፓርቲም የተቃዋሚዎችን በጎ በጎ እስተዋፅኦ እያነሡ የሚመሰጋገኑበት።

ከመመራረር፣ ከመተቸት፣ ከመወቃቀስ፣ ከመስዳደብ፣ ከመወራረፍ
ወጥተን በጎ በጎውን የምናወራበት ቀን። መንግሥት፣ ተቋማት፣ ሚዲያ
ባያውቋቸውም እካባቢያቸው፣ መንደራቸው፣ ጓደኞቻቸው፣ ባል ደረቦቻቸው
የሚያውቋቸው ሰንት በጎ ሠሪዎች እሉ። እነዚህ ሲመሰገኑ፣ ሲደነቁ፣ በጎ
ሥራቸው ሲወደሰ ያን ጊዜ ክፉ ሠሪዎች ይቆጫቸው፣ ይሰማቸው፣ ገሊና
ቸው ይወቅላቸው እንደ ኾነ እስኪ ተመሰጋግነን ደግሞ እንሞክረው። አበው
«ወደሰ ለሰብእ በዘኢኮነ ድልወ» ይላሉ፤ ይኸውም ለውን በማይገባው ነገር
እንኳን ቢኾን አመለግነው ማለት ነው። ሳላደርግ እንዲህ ያመለገኝ ባደርግ
ውማ ይበልጥ እመለገናለኹ ብሎ እንዲተጋ።

ሌሎች-፩

"አንድ ዱ" የለም እንጂ "አንድ ዱ" ማ ቢኖር

በቀደም ከአስጠፋኛው ወደ አራት ዚሉ ለመሄድ ሃያገር ባለ ውስጥ ገብቼ አንድ ተቀመጥኩ ከፊት ለፊት ባለው ወንበር ላይ ሁለት ወጣቶች ቅልጥ ያለ ወሬ ይዘው አገኝቷቸው። አኔም አንድ ዋዛ ማጽመጥ ቀጠልኩ። ዋናው የወሬ ያቸው ርአስ ጉዳይ አንዲህ ማድረግ አኮ አልነበረብንም የሚል ነበር። ከሁሉም ከሁሉም አኔን የሳበኝ፤ ለዛሬውም ጽሑፍ የቀሰቀሰኝ ግን በሰተመጨረሻ አንደኛው ወጣት፤ «ውኃ የለም አንጂ ውኃማ ቢኖር...» የሚለውን የጎንደርኝ ዜማ እና ግጥም ተውሶ፤

"አንድ ዱ" የለም እንጂ "አንድ ዱ" ማ ቢኖር፤

ሰንቀን እንደገና እንፈጥረው ነበር፤

በማለት የገጠመው ግጥም ነው። ግጥሙ ደስ ብሎኝ፤ ምስጢሩ ረቀቀብኝና ትንሽ ተመራመርኩ። ነገር ግን "አንድ ዱ" የተባለውን ነገር ወርቁን ላገኘው ጽልቃ ልኩም። ልጠይቃቸው ወይስ ይቅርብኝ እያልኩ ከራሴ ጋራ ጥቂት ሰሟገት ቆየኩና የመጣው ይምጣ ብዬ፤ «ይቅርታ አንድ ነገር መጠየቅ አችላለኩ?» አልገኘው። «ይቻላል» አለኝ አንዱ ፈገግ ብሎ። «ይቺ "አንድ ዱ" የለም አንጂ ያላችኋት ነገር፤ "አንድ ዱ" ማን ነው?» ብዬ ጠየቅኳቸው። «ሰምተኸናል ማለት ነው?» አለኝ ተሳሳቂ። ከዚያም ሌላኛው ቀጠል አድርጎ፤ «ከምጥቶር ላይ "አንድ ዱ" የሚባል ኮማንድ አለ። አንድ ነገር ለትላላት ያን ኮማንድ ካዘገነው የነበረውን አንጻልነበረ ያደርግልኳል፤» አለኝ አሰረዳኝ። አኔም ወዲያው ነገሩ ገባኝ።

አውነትም "አንድ ዱ" የሚባል ነገር እንደ ኮምፒውተር ሁሉ በኑሯችንም ውስጥ ቢኖር ምናለበት። አኔ ራሴ ይህን ተጠቅሜ የማስተካከላቸው፤ የነበሩትን አንጻልነቦሩ፤ የጠፉትን ደግሞ መልሰው እንደገና አንዲመጡ የማደርጋቸው ስንት ነገሮች አሉኝ።

ሌላው ቀርቶ ዛሬ ድረስ በሕይወቴ ውስጥ ቦታ ይዘው፤ አንጻንዱን ለብ አናዬን አበላሽተው፤ በጊዜው ማግኘት የነበረብኝን ነፍገው አንዲሁ ሲቀል ዱብኝ የነበሩትን አንጻንድ መምህራንን "አንድ ዱ" አድርጌ አንጻያስተምሩኝ አደርጋቸው ነበር። ከማስረዳት ይልቅ መማታት፤ ከመተንተን ይልቅ መላደብ፤ ከማስታወሻ ይልቅ በምብ በምብ ፈተና ማውጣት፤ ከማወያየት ይልቅ እንደ መቃብር ሰፍራ

ጸጥ ማለኝት የሚቀናቸውን እነዚያን መምህራን "አንድ ዱ" ማድረግ ብኝል እንዴት ደስ ባለኝ። ልጅ ኾነን፤

አንድ አስተማሪ አለ ከሚሟ የመጣ፤

ማሥመርያውን ትቶ በቦክስ የሚማታ፤

እያልን ለምን አንዝምር እንደ ነበር የገባኝ ስንት ዓመታት ካለፉት በኋላ ነው። ይህን «ማሥመርያውን ትቶ በቦክስ የሚማታ» ያልነውን ነበር "አንድ ዱ" የለም እንጂ አንዱማ ቢኖር «አንድ ዱ» አድርጎ አንጻያስተምር ማድረግ፤ ወይ ነደ፤

አየሰከረ አየመጣ፤ አየተለደበ፤ ድኻዋን እናት አያንገላታ፤ ሌሊት እን ካን ያለዋጋ የተገኘውን ዕንቅልፍ በሰካር መንፈስ አየቀሰቀሰ፤ ከመውለድ በቀር ማለ ደግ፤ በሰሙ ከመጠራት በቀር መከባከብ የማያውቀውን፤ በሥነ ምግባሩ እና በል ደግ፤ በሰሙ ከመጠራት በቀር መከባከብ የማያውቀውን፤ በሥነ ምግባሩ እና በል ትነቱ ምክንያት በጓደኛ መካከል አንገት ሲያስደፋ የኖረውን፤ የሕይወቴ ጠባባ የሕይወታችን ከፋ ገጽታ ኾኖ ዛሬ ድረስ አልለቅ ብሎ የሚያስቸግረንን አባት የለንም ብንል፤ የሚያምን ስለማይኖር እንጂ ያለ አባት ነው የተወለድኩት የሚ ያለኛውን አንጻንዱን አባት፤ የሚቻል በኾን ኖሮ ዛሬ እንዲህ ከበሰልን በኋላ "አን ዱ" አድርገን አርሱ እንጻይወልደን፤ እንጻያላድገን እና ጠባላውን እንጻያኖርብን ማድረግ ቢቻል ኖሮ እንዴት ጥሩ ነበር።

አንጻንድ ቀን አለ ጸጸቱ የማይወጣ። ዓመታት አልፈው እንኳን ዛሬ የተ ፈጸመ ያህል የሚያናድድ፤ የሚዘገንን እና የሚያንሸግሽ። እናቶቻችን፤ «ምናለ የዚያን ቀን እግራን በሠበረው» የሚሉበት ዐይነት። የሚያልፈው ቀን የማያልፍ ጠባባ ትቶ አልፎ አንገት ሲያስ ነቀንት፤ እንደ አምቡላንስ «አይይይይ» ሲያሰኝ የሚኖር። አሁን እነዚያ ልጆች እንጻሉት "አንድ ዱ" የለም እንጂ "አንድ ዱ" ማ ቢኖር ያ ቀን እንጻል ተፈጠረ፤ ያም ነገር እንጻልተፈጸመ አድርገን ከጸጸት እና ከንዴት በተገላገልን ነበር።

«የአፍ ወለምታ በቅቤ አይታሽም» ይላሉ የአገራችን ሰዎች። ለውደው መን ገድ ሲሄድ ዝናም ደረሰበት እና ሊጠለል ለው ቤት ገባ። የተቀበሉት ሰዎች ራት እየበሉ ስለነበር «አባክህ ብላ» ብለው ለመጡት። አርሱ ግን ዝናቡ ሲያባራ ቤቱ ደርሼ አበላለኩ ብሎ አለበ፤ «አይ፤ በልቻለኩ በቃኝ፤» አላቸው። እነርሱም ራታቸውን በሉ። ዝናሙ አላባራ አለና የግድ አዚያው ማደር ግድ ኾነበት። ሰዎ ቹም በልቻለኩ ስላላቸው ደግመው ራት አላቀረቡም። ጠሙን አደረ። በስነጋሙ ወደ ቤቱ ሲገባ ቤተሰቦቹ፤ «እንዴት አደርኻ?» ብለው ቢጠይቁት፤ «አሬን ወለም ብሎኝ ጠሜን አደርኩ» አለ ይባላል። አንዲህ ያለ የአፍ ወለምታ፤

«ምነው ምሳሌን በቆረጠው» የሚያሰኝ ንግግር፤ ከመሰማማት ይልቅ ተለያይተን፤ ከመፋተር ይልቅ ተጨቃጭቀን፤ የልታሰበ ንግግር ለከፋ ጠባቂ ዳርጎን፤ እንዲሁ ቃል መጓት አምጥታብን፤ በግልፍታ የተናገርነው ነገር የሕይወታችንን መሠረት እናግቶት የምንጸጸትበትን፤ ያን የአፍ ወለምታ "እን ዱ" ማድረግ ቢቻል እን ዲት ጥሩ ነበር። እንዳንድ ጊዜ ከጭቅጭቁ እና ከሰሜታዊ ንግግሩ በኋላ ብቻች ኹን ስትኹ ይጸጽታችኹና "እን ዱ" ለማድረግ "ማውስ" እና "ኪ ቦርድ" ፍለጋ ግንባራችኹን አትነካኩም።

እንዳንዱ ምሁር ነኝ ባይ ወይም ያልገባው ባለሥልጣን የሚናገረው ነገር በሕዝብ እና በአገር ላይ የሚያመጣውን መዘዝ ሳያስብበት እየተናገረ፤ ለአንድ ጥያቄ መልስ የሰጠ መስሎት መቶ ጥያቄ እየፈጠረ፤ ለዕለት ጉርሱ ብሎ የዓመት ጣጣ እያሰከተለ በፊደሉ እና በቴሌቪዥን ስታዩት እና ስትሰሙት፤ አንድ እጁን እንደ "ማውስ" ተጠቅማችኹ የተናገረውን ሁሉ "እን ዱ" አድር ጉት የሚላችኹ ሰሜት ይመጣል። ምናል "እን ዱ" ቢኖር?

"እን ዱ" የለም እንጂ "እን ዱ"ን ቢኖር በኢትዮጵያ ታሪክበ ቢኾን ሰንቱን እንዳልተደረገ እናደርገው ነበር። የተዋጋንበትን፤ አርሰ በርሳችን ቆንጨ ፋጨፍ የተላለፉንበትን ሰንቱን ታሪክ "እን ዱ" አድርገን ከታሪካችን እናወጣው ነበር። ይህችን አገር መምራት ሳይኖርባቸው የመሩ፤ ማስተዳደር ሳይኖርባቸው ያስተዳደሩ ሰንቱን ባለሥልጣናት "እን ዱ" አድርገን በደጋጋቹ በተካኖቸው ነበር። መሞት ሳይኖርባቸው የሞቱ፤ መውረድ ሳይኖርባቸው የወረዱ፤ መሻር ሳይኖር ባቸው የተሻሩ ሰንቶቹንስ "እን ዱ" አድርገን መልሰን በመጣናቸውና ዕድገታችንን ባስቀጠልናቸው ነበር።

መንግሥት በተለወጠ ጊዜ በግርግር ሰዓት፤ ማንም ገና ሳይሰክን፤ በሆታ እና በእልልታ ብቻ፤ በተጓደለ ጥናት፤ «ጊዜ የወለደውን፤ ሕዝብ የወደደውን» ለመፈጸም ሲባል በዚች አገር የተከናወነ ሰንት ነገሮች አሉ። «ገንዘብ የሚመጣ በልጅነት፤ ልብ የሚመጣ በዐርባ ዓመት» እንደ ተባለው እነዚያ ነገሮች እንዲህ ከተረጋጋን፤ ከሰከንን እና ነገር ዓለሙን ሁሉ ካጣጣምን በኋላ ቢኾኑ ኖሮ፤ ያኔ እንደ ወሰንነው ባል ወሰን፤ ያኔም እንዳሰብነው ባላሰብን ነበር። እንዳንድ ጊዜ "እን ዱ" ማድረግና የኹት እንዳልኹ ማድረግ ቢቻል ኖሮ የዛሬ ታሪካችንን መቀየር በቻልን ነበር።

"እን ዱ" ማድረግ በተቻለና በ1967 ዓ.ም በደርጉ የታወጀውን ሶሻሊዝም በ1981 ዓም ላይ፤ በሰማንያ ሦስት እና በሰማንያ አራት ዓ.ም ላይ ኾንን የፈጠ

ርናትን ኢትዮጵያ በሁለት ሺሕ ላይ ማሰብ ብንችል ኖሮ የኾነው ሁሉ በዚያ መንገድ የሚደገም አይመስለንም።

ለዚህች አገር ዕድገት መስፈንጠርያ ይኾኑ የነበሩ፤ በታሪክ አጋጣሚ የተገኙ፤ ነገር ግን ተበላሽተው የቀሩ ሰንት ዕድሎች አሉ - በሰከነ መንፈስ፤ በብ ልህ አመራር፤ በጠቢብ ልቡ፤ በቀና ጎሊና የሚጠቀምባቸው ቀርቶ ሲያ ሰቆጩ የሚኖሩ። አርቆ የሚያስብ እና ሰሜቱን የሚያሸነፍ ጠፍቶ ተበላሽተው የቀሩ፤ ዛሬ ላይ ቁጭ ብለን ለንገመማቸው፤ «እንደዚህ መኾን አልነበረበትም፤ እን ደዚህ ብናደርግ ኖሮ፤» የምንላቸውን ዕድሎች ሁሉ ያበላሽነውን "እን ዱ" አድርጎ መቀየር ቢቻል ኖሮ የዚህች አገር ገጽታ ይህ የአሁኑ ባልኾን ነበር።

ዐፄ ቴዎድሮስ አማካሪያቸውን በመግደሉ ምክንያት በፍርድ አደባባይ ተቀምጠው ወንድማቸውን ጋረድን ሞት ፈረዱበት አሉ። በመቅደስ ዐምባ እርሳቸው ራሳቸውን ሠውተው ሲሞቱ አገሬው፤

ጋረድ ለምን ሞተ ለምን ተቀበረ፤
ከፋ ለከፋ ቀን ይኾን ነበር።

ብሎ ነጠመ ይባላል። ምን ከፋ ቢኾን ከእንግሊዞቹ አይከፋምና አንድ አንግ ሊዝ ገድሎ ይሞት ነበር ማለታቸው ነው። እነርሱም «እን ዱ» ማድረግ ቢችሉ ያን ታሪክ ቀይረው ጋረድን ባስነሡት ነበር። ሰሜት ከጎሊና በላይ ባየለባቸው በ1953 ዓም በመንግሥቱ ነዋይ ጊዜ ያለቁትን ለሂቃን፤ በ1966 ዓም የተረሸ ኑትን ባለሥልጣናት፤ በቀይ ሽብር ጊዜ ያጣናቸውን ምሁራን «እን ዱ» አድርገን ማምጣት ብንችል ኖሮ አሁን ከተተበተብነው ትብታብ በተፈታን ነበር።

«እን ዱ» የለም እንጂ «እን ዱ» ቢኖር» አንዳሉት ሕይወት «እን ዱ» የላትም። አስቦ መወለን፤ አርቆ ማለተዋል እና «እንድ ጊዜ ከሞቀረጥ በፊት ሦስት ጊዜ መለካት» ነው አማራጩ። ይቅርታ በደልን እንጂ ታሪክን አይሸርም። ከማይቶ ማረም የሚያስመለግን ቢኾንም የተደረገን ነገር አንዳልተደረገ ማድረግ አይችልም። ሰሜታውያን የሩዋንዳ ሚዲያዎች ባገለበሰበት እሳት ያለቁትን ለም ንት መቶ ሺሕ ሰዎች የኋላው ፍርድ ከሞት አያሰነሣቸውም፤ ሕይወት «እን ዱ» የላትምና።

የጆበርግ ዶሮ

አንድ ሱፐርማርኬት ገብቼ ሰዞር፤
 ዳንኤል ሲለኝ ለማሽኩ ከቡቸረው ሥር፤
 ባይኔ ወዲያ ወዲህ ለመለካከት፤
 የታሸገች ዶሮ ሽና እገኝኋት፤
 ምንድን ትሠራለሽ የተከበርሽ ዶሮ፤
 የጆበርግዋ ሸቀጥ ያገር ቤት ወይዘሮ፤
 «ወይዘሪና ቀረ አገር ቤት ላለኹ፤
 ዛሬማ ቀልዬ ተዋርጃለኹ፤
 ባሥራ ሁለት ቅመም ትሠራለች ዶሮ፤
 ይባል የነበረው ተረት ነው ዘንድሮ፤
 እኔ ነበርኩክ የሴት ሞያ ማውጫ፤
 እንዲህ ልኹን ዛሬ የወንድ ማላገጫ፤
 ያገር ቤት እናቶች እንደዚያ ሲደክሙ፤
 የኔን ወጥ ለመብላት 50 ቀን ሲጸሙ፤
 (አንገዋ ሲመጣ ጊዜ ሻጩ እንዳያየኝ ተደብቄ አባባልኳት)
 ነጠላና ድርብ ነገዴ ብዛቱ፤
 ገብለማ ወርቅማ የቀለም ዐይነቱ፤
 እዚህ ወዴት ታውቆ ማን እስተምሮት፤
 ማዳበርያ በልቶ ካለመነፋት፤
 እኔን ለማለባረክ ጁሟ ለው አጥተው፤
 ትዝ ይሉኛል ዛሬም የዋሉት ቆመው።
 (አንገዋ የታሸገችበትን ካርቶን አራለው)
 ምናል እዚህ ባዩ አንገት ሲበጠል፤
 በማሸን ቢላዋ ሼኽ አይሉት ወይ ቄስ፤
 ዐሥራ ሁለት ብልት በመረቅ ቀምሞ፤

* የሥጋ ማረጃ እና ማቅረቢያ

ቀረ ባንድ ማቅረብ በማዕድ ሠይሞ፤
 እዚህ ካጠገቤ የምታያቸው፤
 እግሩ ፈረሰኛው እንዲሁም ቆዳው፤
 የማን እንደ ሽን እኔም አላውቀው፤
 እንዲህ በለው አገር ሽኚ መጫወቻ፤
 ያደርጉኝ ጀመረ እግሮቼን ለብቻ፤
 ቆዳዬን ለብቻ፤
 ኩላሊት ለብቻ፤
 ድሮ ጥሬ ስንለቅም የተጣላኹት፤
 ወይም ሲዳፈረኝ በክንፍ ያጮልኹት፤
 ሊሸንም ይችላል ይኼ የርሱ አጥንት፤
 አባጦራ ይምጣ ወጡን እትቅመሱ፤
 ኩላሊት ለልጅ ነው እግር ደግሞ ለሚስት ፈረሰኛ ለርሱ፤
 የሚባለውማ ተረት ሽኖ ቀርቶ፤
 ይዘነጥለኛል ማንም ተራ ገብቶ፤
 ጓላ ለትመለስ ስትገባ አገር ቤት፤
 የጠገቦች ዶሮ ያልፍልኝ መሰላት፤
 ካገር እንዳትወጣ በጣም ምክራት፤
 ይኼን ስትነገረኝ እንባ እያነቃት፤
 አንድ ፈረንጅ መጥቶ ጋሪው ላይ ጫናት።

ጳጉሜን 2/1992 ዓ.ም
 ደቡብ አፍሪካ፤ ጆሐንስበርግ

በሲኦል በኩል ወደ ገነት

እ.ኤ.አ በ1984 የኖቤል የሰላም ተሸላሚ የነበሩት ደቡብ አፍሪካዊው ሊቀ ጳጳስ ዴዝሞንድ ቱቲ፡ "No Future With Out Forgiveness" በተባለው መጽሐፋቸው ላይ የእውነት እና ዕርቅ አፈላላጊ ኮሚሽን ሊቀ መንበር በነበሩ ጊዜ ከገጠሟቸው ሂደቶች ሁሉ እጅግ እሳዛኝ እና እስጫናቂው የማሉትን እንደ ታሪክ አለ - የቀድሞው የደቡብ አፍሪካ ፕሬዝዳንት የኔልሰን ማንዴላ ባለቤት የነበሩት የወ/ሮ ዊኒ ማዲኪዛ ማንዴላ ጉዳይ።

የታላቁ አፍሪካዊ የሰላም ሰው ለካሳ ለባት ዓመታት በአፓርታይድ እስር ቤት ለነጻነት የማቀቁ እርባቸው የመጀመርያው ሁሉን አቀፍ በኾነ ብሔራዊ ምርጫ በዴሞክራሲያዊ መንገድ የተመረጡ የደቡብ አፍሪካ ፕሬዝዳንት፤ የኔል ሰን ማንዴላ ባለቤት ነበሩ - ዊኒ። በኤሌንሲ ትግል ውስጥ በተለይም ሴቶችን ለትግል በማሰለፍ የማይተካ እስተዋል አድርገዋል - ዊኒ። ከቤታቸው እንዳይወጡ ከሰው ጋራ እንዳይገናኙ የታሰሩትን ባለቤታቸውን እንዳይጠይቁ፤ ልጆቻቸውን በሚገባ እንዳያሳድጉ፤ እንዳይናገሩ፤ እንዳይሰሩ በአፓርታይድ መንግሥት በተደጋጋሚ ተከልክለዋል - ዊኒ።

ይህን ሁሉ መሥዋዕትነት ለሕዝባቸው ነጻነት እና እኩልነት የከፈሉት ዊኒ ማንዴላ በትግሉ ወቅት፤ «የሰዎችን ሰብአዊ መብት የሚነካ፤ ከእንዳት የነጻነት ታጋይ የማይጠበቅ ተግባር ፈጽመዋል፤» ተብለው ነበር በእውነት እና ዕርቅ እፈላላጊ ኮሚሽን ፊት የቀረቡት። ዘጠኝ ቀናትን የወሰደው ከሳሽ እና ተከላሽን የመሰማት ሂደት በቴሌቪዥን እና በሬዲዮ በቀጥታ ስርጭት ይተላለፍ ነበር።

ነገሩ እንዲህ ነው። ወይዘሮ ዊኒ በስዌቶ በነበሩ ጊዜ እ.ኤ.አ በ1998 እና 1999 በእካባባው ይንቀሳቀሳ የነበረው «ማንዴላ የእግር ኳስ ክለብ» እንደ ስሙ ሁሉ የእግር ኳስ ክለብ ሳይኾን፤ «በዊኒ ማን ዴላ የሚመራ ሰኳድ ነበረ።» የሚል ነው። ይህ ሰኳድ ዋና ሥራው በነጻነት ትግሉ አልተካፈለም፤ ከነሥቶ ጋራ ይተባበራሉ፤ ለፖሊስ መረጃ ይሰጣሉ የሚላቸውን ሰዎች እንዳንዴ በጥር ጣሬ ብቻ መግደል ነበር። ይህ ሰኳድ ዊኒ ማንዴላን መጠበቅ እና በእርሳቸው መመሪያ አስፈላጊውን ነገር መፈጸም ዋና ተግባሩ ነበር የሚል ክለ ነው የቀረበው።

የእግር ኳስ ክለቡ እሥልጣኝ እና እሳሳት ለኮሚሽኑ ደብዳቤ ጽፈው ይቅርታ ጠየቁ። በዊኒ ማንዴላ ትእዛዝ ፈጽሞነው ያሉትንም ተግባር ዘረዘሩ። በተለይም ከክለቡ ጋራ ባለመሰማገት ከሰዌቶ ሸሽቶ በአሬንጅ ፍሪ ስቴት ተደብቆ የነበረው

በቶምፔ ሲዋፔ የተባለ ወጣት በወ/ሮ ዊኒ ማንዴላ ትእዛዝ ካለበት ታዲላ መጥቶ እንዴት በእውነቱ ኹኔታ እንደ ተገደለ በቤታቸው ደብቀውት የነበሩት ካህን እና በመግደሉ የተባበረው የኮለቡ አባል መሰከሩ።

ይህን ክሰብ ከዚህ ዐይነቱ ተግባር እንዲቆጠብ ለማድረግ የኢ. ኢንሲ ፕሬዝዳንት አሊቨር ታምቦ፤ በእስር የነበሩት ኔልሰን ማንዴላ፤ ዴዝሞንድ ቱቲ እና ሌሎችም በእካል እና በመልእክት ያደረጉት ፕረት በዝርዝር ቀረበ።

የደቡብ አፍሪካ ፍርድ ቤት በወ/ሮ ዊኒ ማንዴላ ላይ በገደብ የተቀመጠ ቅጣት አስቀድሞ ወሰኗል። ይህ ጉዳይም በኔልሰን ማንዴላ እና በዊኒ ማንዴላ መካከል ጸንቶ የፍረውን ትዳር ለፍቻ አብቅቶታል።

ይህ ሁሉ ቢኾንም በዘጠነኛው ቀን ወ/ሮ ዊኒ ማንዴላ ለተፈጠረው ጥፋት በእውነት እና ዕርቅ አፈላላጊ ኮሚሽን ፊት ይቅርታ ጠየቁ።

ለሰዎች ሁሉ መልካም የኾኑ ገበቻ አሉ። ነጻነት፤ እኩልነት፤ ፍትሕ፤ የተሻለ ነገር፤ የትምህርት ዕድል፤ የሥራ ዕድል፤ ሐሳብን በነጻነት የመግለጥ ነጻነት፤ ፅድቅ፤ ብልጽግና፤ ሰላም፤ ፍቅር፤ ሌላም ሌላም። እነዚህን ነገሮች የማይፈልግ ሰው የለም። ነገር ግን ትልቁ ጥያቄ እነዚህን ነገሮች የምናገኘው እንዴት ነው? የሚለው ነው።

እንዳንድ ሰዎች፤ «ሂደቱ የሚለካው በውጤቱ ነው/the end justify the means» ይላሉ። ሁልጊዜም ግን እንደዚያ ሊኾን አይችልም። ለነጻነት እና ለእኩልነት የሚታገል ሰው ነጻነትን እና እኩልነትን ራሱ እያጠፋቸው የምር እና በሐቅ ሊታገልላቸው አይችልም። እኩልነትን በእኩልነት በሚያከብሩ ሰዎች በኩል፤ መብትንም ለሰው መብት በማይጨነቁ ሰዎች በኩል ማግኘት ያስቸግራል። ጭቆናን ለማጥፋት ሌላ ዐይነት ጨቋኝ ኾኖ መገኘት አይደለም መፍትሔው።

ዊኒ ግንደላ ያን ሁሉ ነገር የፈጸሙት ለነጻነት ቢሉ ነው ብሎ መከራከር
ርም ይቻል ይኸኛል። በዚያው ደጋፊዎቻቸው በፍርድ ቤት እና በሰርቅ እና አው
ነት አፈላላጊ ከሚሽኑ ፊት ይህንኑ መከራከርያ አንጋጋው ሰልፍ አድርገው
ነበር። ነገር ግን የአንድን ሰው ነጻነት ለማግኘት የሌላን ሰው ነጻነት ማፈን፤ የአን
ድን አካል መብት ለማሰገን የሌላን አካል መብት መገዛት ገነትን በሊሊል
በኩል መፈለግ ይኸኛል።

ከርስትና የፍቅር እና የሰላም ሃይማኖት ነው። መድኃኒ ግለሰብ ከር
ስቶሎም ሰላምን እና ፍቅርን ሰብክ ለዚያው ነው በመስቀል ሳይ የዋለው።
የዘመናትን ታሪክ ለንፈትሽ ግን አያሌ ከርስተያን ነን የሚሉ ነገሥታት፤ የእም
ነት መሪዎች እና መሪዎች መስቀል ተሸክመው ሌሎችን አየገደሉ፤ እያስገደዱ
እና አየገረፉ ነው ወደ ከርስትና ሊያመጧቸው የሞክሩት። በጦርነት ወደ ሰላም፤
በጠብ በኩል ወደ ፍቅር፤ በጦርነት በኩል ወደ እምነት ለመጓዝ የተደረገው
መከራ ውጤቱ ምን አንደኝነት የታየ ይመስለኛል። በሊሊል በኩል ወደ ገነት
መሄድ አልተቻለም።

አስልምና ለሙሉም አንደሚነገረን የሰላም እምነት ነው። ነገር ግን ላለፉት
ብዙ ዘመናት በአስልምና ስም የተነሡ ነገሥታት፤ የእምነት መሪዎች፤ ጦሪዎች
እና ተሰፋፊዎች በጦርነት በኩል ነው ሰላምን ሊፈልጓት የኖሩት። ቅዱስ ቀርጻን
የሚለውን ትተው ራሳቸው የፈጠሩትን አስተምህሮ ተከትለው በአስልምና ስም
ፈንጂ አያፈነዱ እና አገር አያጠፉ የሰው ልጆችን ድገነት ለማምጣት የሚሞክሩ
አሉ። በብር ሃይማኖት የለውም። በሊሊል በኩል ወደ ገነት መሄድ አይቻልም።

ዛሬ ዛሬ የአውሮፓ መንግሥታት ድንቁርነታቸውን አንኳን አንደ ግብፅ
ግንብ ሰማይ ጠቀሰ የሹኑ አጥርቶች ቢያጥሩ አንኳን ሊጻጹት የማይችሉት
የአፍሪካ ሰደተኞች ፍልሰት ተከሥቷል። በተለይም አንዳንድ ሰደተኞች ክላው
ርፓው የኑር ሥርዐት ጋራ መግባባት ሊያቅታቸው የነጭውን ሥርዐት ግፍረስ
አንደ አግራጭ መንገድ ያዩታል። አንዳንዶችም ወንጀልን ሕይወታቸው አድር
ገውታል። ይህ ሁሉ ግን የሰደተኞች ችግር ብቻ ነው ብዬ ለመገመት አቸገ
ራለኸ። አውሮፓውያን በትን ግዛት ወቅት ለራሳቸው ጥቅም ቢሉ የብዙ አፍሪካ
ውያንን ባህል፤ የኑር ሥርዐት እና ሥርዐተ ግንባር አፈራረሰዋል። የአፍሪካ
ውያንን ሥነ ልቦና እና ጥራ ለሰላሽተዋል። ዛሬ አውሮፓውያን የዚያን ልጅ
አየከፈሉ ያሉ ይመስለኛል።

አንድ ናይጄሪያዊ በአንደን የምድር ውስጥ ባቡር ሳይከፍል ቢጓዝ ተቀጣ
ዛሬው አገራችን ለድን አንዳልከፈለ ሲጠይቀው፤ «አባዘህ እኔ የአያተኛን ሆሊ
ደይ አየተዘናኛኸላችሁ» ነው። እነርሱ ይህን ጉድጓድ ሲሙሉ ያልተጠቀሙበት

ሆሊደይ አላቸው፤ ብሎ መለሰለት አለ። ይህን አስተሳሰብ እንዲቆይ ያደራጉት
ራሳቸው አውሮፓውያን ናቸው።

አፍሪካውያን እንዳይሰደዱ መፍትሔው ጥብቅ ሕጎችን ማውጣት አይደ
ለም። ድንበርን በፖሊስ ግንባባቸው አይደለም። ለጠቅላይ ሚኒስቴር ቶኒ ብሊር
በተገዙ መኪኖች ውስጥ ተደብቀው ከፈረንሳይ የገቡት እምላት ኢትዮ ጽዮውያን
ጉዳይ የአንድ ሰሞን የእንግሊዝ ብዙኃን መገናኛ ርእሰ ኸኖ ነበር። ከዚህም አልፎ
መኪኖው ወደተገዛበት ፈረንሳይ እንዲመለስ አስደርገዋል።

መፍትሔው የመኖርያ ፈቃድ መከልከልም አይደለም፤ የላመኖርያ ፈቃድ
እንድም በፎርድ ስለበለዚያም በድፍረት የሚኖሩ ያልተፈቀደላቸውን ሰደተ
ኞች ቀጥሮ መቀነስ አልተቻለምና። እያሙሩ ወደ እገራቸው መመለስም አይደ
ለም፤ ወደ እገራቸው በግዳጅ ከተመለሱ በኋላ የሰዳንን እና የሊቢያን በርሐ ቡለት
ሦስት ጊዜ አያቋረጡ የመጡ ኢትዮጵያውያንን ለማንኛውም ሰደተኞች ያለን
አመለካከት መቀየርም አይደለም፤ በዚህምም አይደለም። በረኝነት ሌላ በረኝነ
ትን ይወልዳል እንጂ ችግርን አይፈታምና። መፍትሔው አፍሪካውያን ከአው
ሮፓ እና ከአሜሪካ እናገኝዋለን ብለው የሚያስቡትን በእገራቸው እንዲያገኙት
ማድረግ ነው። ምሳሌውያን አሁንም በሊሊል በኩል ወደ ገነት ለመግባት እየጣሩ
ይመስለኛል።

ፖላንዳውያን ወደ እንግሊዝ ሰብዛት ከገቡት የምሥራት አውሮፓ ሕዝቦች
በቀዳሚነት የሚጠቀሱ ነበሩ። አሁን አሁን ግን የፖላንድ ኢኮኖሚ እየተሻሻለ፤
የኑር ሥርዐቷ እየቆየረ፤ ፖለቲካዊ እየሠለጠነ ሲመጣ ፖላንዳውያን በብዛት ወደ
እገራቸው በመመለስ ሳይ ናቸው። በሀገሩ እንግሊዝ ከምንኖረው ኑር የፖላንድ
ኑር እየተሻለ መጥፏል የሚል አመለካከት እየደረሰባቸው ነው።

በእገራችንም ቢኾን ነገሮችን ሰንሠራ ውጤቱን ብቻ ሳይኾን ወደ ውጤቱ የምን
ሄድባቸውን መንገዶችንም ጭምር ካላጠነኛቸው እኛ ያገኘነው እና ሕዝቡ ያገኘው
ውጤት ሊለያዩ ይችላሉ።

የቀለበት መንገድ ያጋጠመው ይኸው ይመስለኛል። በእገራቱ ታሪክ ተሳታፊ
የማይሆኑ ታላቅ ሥራ ነው የቀለበት መንገድ። የእዲስ አበባ ከተማን የመንገድ
ችግር ያቃለለ ነው የቀለበት መንገድ። ከአኮኖሚያዊ ጥቅሙ በተጨማሪ ለከተ
ማዋ ውበት የጨመረ ነው የቀለበት መንገድ። ነገር ግን በአሠራር ሂደቱ ሳይ
አንድ ችግር የነበረበት ይመስለኛል።

የቀለበት መንገድ አንድ የነበሩትን መንደሮች ከሁለት እየከፈሉ፤ ሶድርተ
ኞችን እየሠነጠቱ፤ መቃብሮችን እየለያየ፤ ገረቤታቸውን እየነጣጠለ ሲጓዝ ከኢትዮ

ሠርጋችን ራሱ ቢጥረው ያስፈልገዋል!

ልብሰ መከራየት፣ ልብሰ ማሰፋት፣ ጥሱሽ፣ ሙሽራ ማምጣት፣ መናፈሻ፣ መልሰ፣ ቅልቅል፣ እንሸሽላ፣ ጥፍር፣ የአፃራሽ ፕሮግራም፣ ሺዲዮ ቀረጻ፣ በየ ቅጽው ጎድጓዳው ደግሞ ሰንት ጣጣ አሰ። እና ምናል ቢጥረው ተሠርቶ የሚ ቀረው ቢቀር፣ የሚያጥረው ቢያጥር፣ ያለቦታው የገባውም ወደ ቦታው ቢሄድ። አሁን ቢያንሰ ቢያንላ ለጥሪ ካርድ አየተባለ ከአውሮፓ እና አሜሪካ ድረስ ማሰመዝብ፣ ከእንዲት ደቂቃ በላይ ለማትነበብ ካርድ የቤት ዕቃ ማሟያ የሚሆነውን ገንዘብ ማሰከን፣ ቢጥረው ቢሠራ ፍር እይሻልም ነበር ትላለችኝ? ዛፍ በተገኘ ቁጥር ጠጋ እያሉ ፎቶ መነሣት፣ ፊላሰ የምትል ውኃ በታየች ቁጥር ለሺዲዮ ቀጠጥ ማለት፣ ሰድሜ ልካቸውን በታከሲ እና በአው ቶቡስ ሲንከራተቱበት በፍራት መንገድ ከላከለ አያለሙ በተከበረው የሠርግ ቀን አንደገና መንከራተቱ አደባባይ ከዚያ በኋላ የማይገኝ ይመስለሰባት ሰባት ጊዜ መዛፍ ቢጥረው ቢሠራ የሚቀር ይመስለኛል። «ሰው ገና አልገባምና ዘወር ዘወር እያላችኝ ቆይ!» እየተባለ ያለሐሳብ ሲዘፋ መሞሉ፣ ሙሽራ ሰጭ ጠበቅ ሁለት ሰዓት ሙሉ መቀመጡ፣ ሁለት ሦስት ቦታ ሲዘረጋ የሚችለ ውን ቡፌ አንድ ቦታ ላይ ዘርግቶ ያልተ ፈቀደ ሰላማዊ ሰልፍ ይመስል ሰውን ማተራመሱ፣ ቀበሌ ያስቀረውን ሰልፍ ሠርግ ላይ ማምጣት፣ በቢጥረው የሚወገድ አይመስላችኝም? ባለ ሰባት ደረጃው የሠርግ ኪክስ ቢጥረው ቢሠራ ቢያንሰ ሁለት ወይም አንድ ሳይኾን ይቀር ነበር?

ልቅለውስ ቢኾን ለቢጥረው ያንሳል አንድ!

መርዶው፣ ጡሩንባ ነፍቶ ሰው መሰብሰቡ፣ ድንኳን መትከሉ፣ ንፍር መቀቀሱ፣ የዕድር ዕቃ ማመላለሱ፣ ቀብሩ፣ የሕይወት ታሪክ ማዘጋጀቱ፣ ሦስት ቀን መቀመጡ፣ የእዝን እንጀራ መውሰዱ፣ ሐውልት ምረቃው፣ ሠል ለቱ፣ ዐርባው... አሁን ከዚህ የሚቀነስ፣ በሌላ የሚተካ፣ የሚያጥር ይጻፋል? ቢጥረው የሚሠራበት ጠፍቶ ነው እንጂ። የዕድር ሥራው ጡሩንባ ማሰነፋት፣ የእዝን እንጀራ መውሰድ ብቻ ነው ያለው ማነው? ለምን በጎ ፈቃደኛ ፈልጎ ወይንም ባለጥያ ተጥሮ በልቅስ ሥነ ሥጭት ላይ ቢጥረው አይሠራም?

አሁን ክለባት እና ክለናት ያልተወለደ ያለ ይመስል የሚች የሕይወት ታሪክ ሲነገር፣ «ከላላታቸው ከእቶ እገሌ ከእናታቸው ከወ/ሮ እገሊት ተወ

ለዱ፤» ማለትን ምን አመጣው፣ ድሮ ከማን ሲወለዱ ፍሬል። ደግሞስ ሰድ ሚው ለትምህርት ሳይደርስ ቀርቶ ለትምህርት የደረሱትም ተጠናቅቀው ትም ህርት ቤት ባልገቡበት አገር ላይ ተቀምጠው፣ «ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ አዚህ ት/ቤት ገቡ፤» ብሎ መናገር ምን የሚለት ነው። እኛ አገር እንደ ኾነ ሲሞት ደግ፣ ሩጎሩጎ፣ ተግባቢ እና ለሰው አዛኝ የማይኾን የለም። ታዲያ ለሁላችንም የሚለጥ ከኾነ ምናል በየልቅለው ላይ ባይደጋገም። ይህ ሁሉ የቢጥረው ማጣት ነው።

የለብሰባ አካሄዱስ ቢኾን ምናል ቢጥረው ዞር ቢለበት።

የግድ ሰብላሞ በንግግር መከፈት አለበት? ሌላ መከፈቻ የለውም? ደግ ጥስ በንግግር ሲከፈት የግድ፣ «የዛሬውን ሰብላሞ ልዩ የሚያደርገው መጋቢት ሦስት ቀን መካሄዱ ነው!» መባል አለበት? ተሰብሳቢውስ ቢኾን፣ «የእኔ ሐሳብ አንኳን የተለየ አይደለም!» እያሉ ግማሽ ሰዓት የማውራቱ በሽታ ቢጥረው ቢሠራ ፍር ከሚቀሩት አንዱ አይኾንም ነበር። ተመሳሳይ ሐሳብ ካለው በጭብጫባ ድጋፍ መለጠት ነው እንጂ የገደል ማሟቱ ይመስል ያንኑ ደግሞ መናገርን ምን አመጣው? «የተሰየ ሐሳብ ያለው፤» ከተባለ በኋላ እጅ ደግሞ መናገርን ምን አመጣው? «የተሰየ ሐሳብ ፍሮኝ ሳይኾን?» እያሉ መናገር፣ አውጥቶ፣ «እኔ እንኳን የተለየ ሐሳብ ፍሮኝ ሳይኾን?» እያሉ መናገር፣ «እገሌ እንዳለው» እያሉ ያላለውን ሁሉ የመደጋገም አባዜ የቢጥረው ያለህ እያሉ በመጣራት ላይ ናቸው።

በጋዜጠኞቻችን ላይስ ቢጥረው ቢሠራ ምን ይላቸዋል።

ተገለጸ፣ ተጠቆመ፣ ተመሰከተ፣ ተባለ፣ የሚሉት ቃላት ከሌሉ ዜና አይ ሠራም እንዴ? የሚገለጥ፣ የሚጠቆም፣ የሚመለከት፣ የሚባል ከሌላ ዜና ላይ ፍር ነው? ድርጊት ዜና አይኾንም ያለ ማን ነው? ቢጥረው ቢሠራ ፍርክ እኒህ ቃላት ያለቦታቸው የገቡ ሰለኾኑ ስትከከለኝ ቦታቸው ይመደቡ ተብለው በተሰ ናባቱ ነበር። «አንዴት ያዩታል፣ ምን ይመስልዎታል፣ ምን ይመስላል» - አሁን እነዚህ የቃለ መጠይቅ ቃላት ናቸው ወይስ የዐይን ሕክምና? ደግሞስ ተናጋሪው አንድ ሰዓት ሙሉ ሲናገር ከዋለ በኋላ፣ ነገር ዓለሜን አጠቃለልኹ እያል ቢያስብ «በመ ጨረሻ የሚያስተላልፉት መልእክት ካለዎት?» የሚለው ጥያቄስ ቢሆን ቢጥረው ቢያየው ፍር፣ «አላለፈላጊ ሂደት ሰለኾኑ ተቆርጦ ይውጣ፤» አይልም ነበር? ሰውዬው ለናገረው የዋለው መልእክት የሰውም

ግለት ነው? መልእክት ሲያስተላልፍ ካልዋነ ምን ሲያስተላልፍ ነበር ታዲያ መልእክት ግለትን በጋዜጠኞች መዝገብ ቃላት መሠረት ምን ግለት ነው? አይ የቢፒ አር አጥረት!

ሐኪሞቻችን በተመጣጠነ ምግብ አጥረት ካሸከር፣ በፀሐይ ብርሃን እጥረት የአጥንት መጣመም አንደሚመጣ ይነገሩናል። የቢፒአር አጥረት ምን ምን በሽታ እንደሚያመጣ ቢታወቅስ ሰንት ሰው፣ «በሽታዬ አልተገኘልኝም!» እያለ ከመጨነት በተረፈ ነበር። የባህል ሐኪሞችም ቢኾኑ፣ «ለቁርጠት፣ ለራስ ውጋት፣ ለመጋኛ፣ ለሸረሻ» ብቻ ነው እንደ መድኃኒት የሚቀም፡፡ «ቢፒ አር ሳጠረው» አሳኪ መድኃኒት ቀም ሙና በአንዱ ጋዜጣ ላይ እውነት። አሁን ይህ ሐኪም ተናገሮ ሰው ካስቀየመ፣ አገር ከበጠበጠ በኋላ የሚጸጸተው ሁሉ ቢፒአር ቢሠራለት ኖሮ፣ «የተቀዳደመ ፕሮሰስ አለ! መጀመርያ ሁለት ጊዜ አለብኩ ከዚያ እንደ ጊዜ ተናገር!» የሚል ግስተካኪያ በተሰጠው ነበር። ይኼ ክስውቀት በፊት ገንዘብ አግኝቶ፣ ከባለሙያ በፊት የዘመድ ልጅ ቀጥሮ መከራ የሚያየው ሊንቨለተርም ቢኾን ቢፒአር ዘመር ቢልበት በተስተካከለ ነበር።

ይኸው ሰንቱ ለድ ገባብ ያለደረጃው ግጥም ነኝ ብሎ በግጥም ስም የተቀመጠው ቢፒአር ጠፍቶ አይደል! በየመሥሪያ ቤቱ ያስደረጃቸው እና ያለ ቦታቸው የተቀመጡትን ሁሉ፣ «ተገቢውን ሰው በተገቢ ቦታ ለግስ ቀመጥ» አይደል የቢፒአር አስፈላጊነት። ታዲያ ቢፒአር ተገቢውን ሰድ ገባብ በተገቢው «የጽሑፍ መለማመጃ መጽሐፍ» ለማስቀመጥስ አይጠቅምም ያለ ማን ነው?

በላይም በታይም ይገኛል መንገዱ!

የወበ በሽታ ይባላል ገዳዲ!

የግጥሙ ደራሲ በይድ መሐመዲ!

እያለ ሁለት የማይገናኙ መሥመሮች ጽፎ «ባስ ቅኔ» ብሎ ስሙን የሚጽፈውን ሁሉ ቢፒአር ሠርቶ የሚያበናበት ይጥፋ!

አናጺ እና ግንበኛስ ቢፒአር ቢሆርባቸው ይጠላባቸዋል። ያኔ ጣልያን በወረራ ወደ ኢትዮጵያ ሲገባ ባሳያቸው አሠራር ዛሬ ድረስ የሚሠሩ ሰንት አደፋ ጠባቂ ግንበኛ እና አናጺዎች አሉ። ቋንቋው ጣልያንኛ፣ አሠራሩ ያኔ የጣልያን ወረራ ዘመን የነበረ። ጣልያን ዛሬ ተሻሽሎ ሰንት ደረጃ ደርሶ ግንዛ

ዋቻችን እና አናጺዎቻችን ግን የሰሙ አይመስለንም። አሁንም አንድ ጣልያን ወረራው ዘመን ነበረ የሚሠሩት። በየመሥሪያ ቤቱ ቢፒአር ሲሠራ የሌላ አገር እና የሌላ ድርጅት ልምድ ይቀስም የሰም እንዴ። ታዲያ አናጺተስ የሌላ አገር ልምድ ቀስማችኹ ምናስ በሠራችኹ ላይ ጥቂት ቴክኖሎጂ ብታክ ስብት። ደግሞም ለንቱ በአቋራጭ የገባ ግንበኛኩ የሰንቱን ቤት አፈር ድሜ አበላው። ቢፒአር ቢሠራ ኖሮ፣ «ተገቢውን ሰው በተገቢው ቦታ አለቀምጠው ጤታማ ማድረግ የቢፒአር አንዱ ዓላማ መኾኑ ይታወቃል። በመኾኑም እርሳምም ከዛሬ ቀን ጀምሮ ግንበኛ መኾንን ቀርቶ ግንበኞቹ ሲሠሩ ሲሚንቱ በመጠበቅ እንዲያገለግሉ ተመድበዋል» የሚል ደብዳቤ ሰንቱ ግንበኛ በደረሰው ነበር።

ሰንቱን ሌተ ላጤ(በተለምዶ ወንድ ላጤ) እያስመረረ ሳያስበው አንዲያዝ ያለበለዚያም ከእናቱ ቤት እንዳይወጣ ያደረገው ይኼ የወጥ አሠራር ነገር ቢፒአር ቢገባበት ትንሽ መፍትሔ ያመጣ ነበር። የወጥ አህል መግዛት፣ ዐይን እያለቀለ ሽንኩርት መክተፍ፣ በርበሬ እና ሽንኩርት ማቀላላት፣ ውኃ ጠብ ማድረግ፣ ሽሮውን መጥፍ መጨመር፣ እንዳይባታል እና እንዳይወፍር ማማሰል፣ ጨው መጨመር፣ ጨው መትመስ፣ ሌላም ሌላም። ምናስ ይኼ ፕሮሰስ የሚያጥርበት መንገድ ቢፈለግ? ስምሳሌ፣ ሽንኩርቱ ተክትሮ፣ በርበሬው ተቀላልቶ የሚሸጥበት መንገድ አይኖርም? ወይም ደግሞ ሽንኩርት መክተፍ እና ማቀላላት የሚባል ነገር የቀረለት አዲስ ዐይነት የወጥ አሠራር መፍጠር አይቻልም? ላጤዎች ተሰብለው ከሚቴ አቋቁመው ይህን ቢፒአር ማሠራት አለባቸው።

ይኼ ቢፒአር የበሽተኛ አጠያየቃችንን በገን አንዱት አድርጎ ባሻሻለው ነበር። የሐመምተኛን ልብ የሚያወልት ሰንት አጠያየቅ አለ። ይህ እንዲቀር መደረግ አለበት። «መቼ ጀመርኩ? እንዴት እንዴት ያደርግኩልኝ ታከመኸዋል ወይ፣ ምን አለኝ? ምን መድኃኒት መሰድኝ ይህን ሞክረኸዋል ወይ፣ አዚህ ሐኪም ቤት ሂድኩል ወይ፣ ምግብ ምና ምን ትወስዳለኝ በደንብ መብላት አለብኝ!» አንዱ ሲሠጣ ሌላውም ያንኑ ጥያቄ ያስከትላል። አንድ ወዳጅ ጀርመን እያለ የመጣ ሁሉ እየጨቀጨቀ አላስቀሟጥ ሲለው፣ «ምን ለመሆኑ-ለንደዚህ መቼ ጀመርኩ-በዚህ ቀን ታከመኸዋል ወይ-ለም? እንዴት ያደርግኩልኝ -ለንዲህ እንዲህ መድኃኒት መሰድኸ ወይ -ለም?»

አያለ ዋና ዋና ጥያቄዎችን ጽፎ ከእነ መልሳቸው ገድገዳ ላይ ለጥር፤ «ከዚህ ውጪ ጥያቄ ካለዎት ብቻ ይጠይቁኝ!» ብሎ ነበር - ይኼ ነው እንግዲህ ቢጥላር መሥራት። ይኸው ከቢጥላር ወዲህ በየቢሮው ሁሉም ነገር እየተለጠፈ አይደለም!

የመንገድ ላይ ለላምታውም ቢሾን ቢጥላር ቢዞርበት ኖሮከ በሁለት ቃላት ባለቀ ነበር። «እንደምን ነህ-ደገና ነኝ! እንዴት ነህ-ደገና! እሺ-አለን! እንዴት ነሺ-ደገና! ትበረቻለሽ-አዎ! ሥራ እንዴት ነው -አሪፍ ነው! ታዲያሰ-አለና! ደገና ነሽ ግን-አለን!» (አጥብቆ ጠያቂ የእናቱን ሞት ይረዳል) የሚለው ሁሉ ተረስቶ ሰላምታው ይቀጥላል። ቢጥላር ቢወራ ኖሮ ይህ ሁሉ ፐሮሰስ! «እንዴት ነህ ባያሌው» በሚል ተጠቃላሉ ይቀመጥ ነበር።

በየቤቱ፣ በየሰፈሩ፣ በየሰጪ፣ በየባህሉ ቢጥላር የሚያሰረጽገው ለንት ነገር አለ መሰላችኹ። እኔ የምፈራው የየመሥሪያ ቤቱን ብቻ ሠርተው እንዳይቆሙ ነው። ዋና ዋናው አልተነካምና ቢጥላር ይቀጥል።

ሳናረጅ እናውጋ*

*

በአንድ ወቅት በምሥራቅ ጎጃም ዞን ወደሚገኘው «ሳናረጅ እና እናውጋ» ወረዳ ሄጄ እንደ አዛውንትን ስለ ትርጉሙ ስጠይቃቸው! «እሁን በወጣትነታችን እን ሥራ! ስናረጅ አናውጋለን ግለት ነው!» አሉኝ። እኔ ደግሞ እሁን እየሠራን «ሳናረጅ እናውጋ» ግለቱ ነው።